སྤྱི་ཚོགས་མེ་ལོང་།

HP/58/DMA Valid Upto: 31 Dec. 2014

Chitsok Melong

སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་བརྒྱ་དང་ཞེ་བདུན་པ།

༧༧ TIBETAN PEN རྩ་རམ་ས་ལ། THE MIRROR OF SOCIETY ཚགས་རེན་ཧེན་སྐོར། ༥ 2013/10/31

<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>གྱི་སྙིང་དོན།

འདི་ར<བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོང་ཡོང་ཐབས་ཀྱི་བསམ་འཆར>ལ་དོན་ཚན་བདུན་ཡོད་པ་དག་གི་སྙིང་དོན་ཆིག་ཤུང་དོན་གསལ་གྱིས་ངོ་སྤྲོད་བྱ་རྒྱུར།

དང་པོར། དབུ་མའི་ལམ་གྱི་དགོངས་དོན་དེ་རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྙིང་དོན་དང་མི་འགལ་ཚུལ་དང་། བོད་རྒྱ་མི་རིགས་གཉིས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཚུལ། རྩ་ཁྲིམས་ནང་གསལ་གྱི་རང་སྐྱོང་གི་གཞི་རྩའི་ལྟ་གྲུབ་ཁག་གིས་རང་སྐྱོང་གི་དགོས་མཁོ་ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་སྐོང་ཐུབ་ཚུལ། ལག་ལེན་དངོས་སྐབས་རང་སྐྱོང་གི་ཁྲིམས་ཡིག་ཁག་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་བཟོ་བཅོས་དགོས་ཚུལ་སྐོར་ངོ་སྤྲོད།

གཉིས་པར། གནའ་སྔ་མོ་ནས་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་མཐོ་སྒང་གི་ས་ཁུལ་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ཅིང་བོད་མི་ཚང་མ་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་གཅིག་པའི་མི་རིགས་ཤིག་གི་ངོ་བོར་གནས་ཡོད་ཚུལ་སོགས་མི་རིགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ངོ་བོ་ལ་བརྩི་བཀུར་དགོས་པ་བསྟན།

གསུམ་པར། བོད་མིའི་མངོན་འདོད་ནི་བོད་མིའི་ཐུན་མིན་རིག་གཞུང་དར་སྤེལ་དང་ཁོར་ཡུག་སྲུང་སྐྱོབ་སོགས་བོད་ཁམས་ཚང་མ་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་གི་གནས་བབ་ཅིག་ཏུ་གནས་རྒྱུ་ཡིན་པ་བསྟན།

བཞི་བར། བོད་མིའི་གཞི་རྩའི་དགོས་མཁོ་སྐོང་བའི་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུའི་གནད་དོན་ཁག་བཅུ་གཅིག་རྩ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལུང་འདྲེན་དང་བཅས་པར་བཀོད་ཡོད།

༡ ༽རིན་ཐང་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་འདི་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་སྐད་གཙོ་བོར་སྤྱོད་དགོས་ཚུལ།

༢ ༽ བོད་ཀྱི་ཐུན་མིན་ལེགས་བྱང་སྲུང་སྐྱོབ་དགོས་ཚུལ།

༣ ༽ ནང་ཆོས་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་དགོས་ཚུལ།

༤ ༽ཚན་རིག་ལག་རྩལ་སོགས་ཞེས་ཡོན་སློབ་གསོ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་དགོས་ཚུལ།

༥ ༽བོད་ཀྱི་ཐུན་མིན་ཁོར་ཡུག་ སྲུང་སྐྱོབ་དགོས་ཚུལ།

༦ ༽རང་བྱུང་གི་ཐོན་ཁུངས་བེད་སྤྱོད་ཐད་ལ་དབང་ཚད་ངེས་ཅན་དགོས་སྐོར།

༧ ༽ བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་དང་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར།

༨ ༽ མང་ཚོགས་ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན་ཡར་རྒྱས་སྐོར།

༩ ༽མང་ཚོགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་འགན་སྲུང་བའི་སྐོར།

༡༠ ༽མི་རིགས་གཞན་པ་གནས་སྤོར་ཐད་ལ་ཚོད་འཛིན་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་སྲོལ་ཡིག་བཟོ་དགོས་སྐོར།

༡༡ ༽རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་ལྷན་དུ་ལེགས་བྱང་དང་སློབ་གསོ། ཚན་རིག་དང་ཆོས་ལུགས་ཐད་ཕན་ཚུན་ལེགས་ཆ་བརྗེ་ལེན་གྱི་འབྲེལ་ལམ་འཛུགས་ཆོག་པའི་སྐོར།

ལྔ་པ། དེང་གི་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཚང་མ་དུམ་བུར་བགོས་པ་འདི་འཛིན་སྐྱོང་གཅིག་ཏུ་སྒྱུར་དགོས་པའི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་སྐོར།

དྲུག་པ། རང་སྐྱོང་གི་ངོ་བོ་དང་སྒྲོམ་གཞི་སྟེ།

བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་གནས་སྟངས་དང་གཞི་རྩའི་དགོས་མཁོར་འཚམ་པའི་རང་སྐྱོང་ཁྲིམས་སྲོལ་གཏན་འབེབས་དགོས་པ། གཞུང་གི་སྒྲིག་འཛུགས་ཁག་དང་། ལམ་ལུགས་གསར་བཟོའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ། རང་སྐྱོང་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་ལ་ཁྲིམས་བཟོ་དང་། རང་སྐྱོང་གི་ལས་ཁུངས་ཁག་ལག་བསྟར་ཐད་ལ་རང་དབང་གིས་ཐག་གཅོད་ཀྱི་དབང་ཚད་དགོས་པ། དབུས་གཞུང་ཁོ་ནའི་གཅིག་གཅོད་སྟངས་འཛིན་ལོག་འགྲོ་མི་དགོས་པར་དབུས་གཞུང་དང་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་བར་ལ་དབང་ཚད་ངེས་ཅན་ཆ་བགོས་དགོས་ཚུལ་སོགས་གལ་གནད་འགག་ཞིག་གསལ་བཤད་གནང་ཡོད།

(གོང་གསལ་དོན་ཚན་དྲུག་པོ་རྩ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་གསལ་གྱི་དོན་ཚན་གང་རུང་ལུང་འདྲེན་དང་བཅས་པར་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའམ་ཡོད་ཆོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད།)

བདུན་པ། མ་འོངས་མདུན་སྐྱོད་བྱེད་ཐབས་སྐོར་ལ། གོང་གསལ་རང་སྐྱོང་གི་བསམ་འཆར་ཁག་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཡིན་ཚུལ་དང་། དེ་དག་གཞི་རྩར་བཞག་ནས་གང་མྱུར་དོན་ཕན་ལྡན་པའི་གྲོས་མོལ་ཞིག་དབུ་འཛུགས་ཡོང་བར་རེ་སྐུལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

དབུ་མའི་ལམ་མི་མང་ལས་འགུལ་ཁང་གི་ལས་འགུལ་བ་སྒྲོ་ཟུར་ཚབ་བྲག་ལྷ་མོ་སྐྱབས་ནས། ༢༠༡༣།༡༠།༣༠།

“མི་རིགས་རང་སྐྱོང་རང་བདག་གི་རྣམ་པའི་གནད་དོན་སྐོར།”

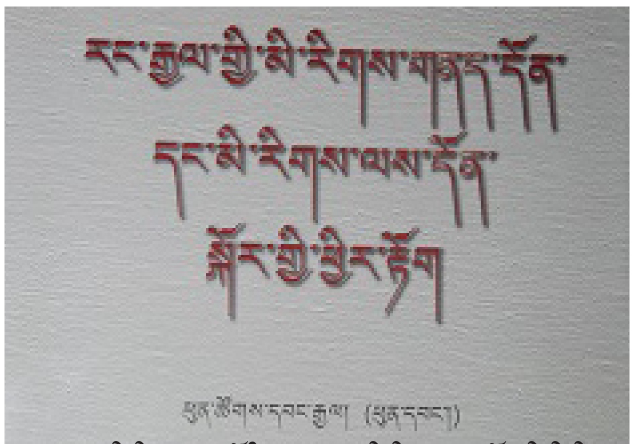

“མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ནི་མི་རིགས་ཆེན་པོ་དང་མི་རིགས་ཉམ་ཆུང་དག་གི་བར་དུ་མི་རིགས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་བྱེད་ཕྱོགས་དང་སྲིད་ཇུས་གལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་དང་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས། མར་ཁེ་སི་ལེ་ཉིན་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་རིགས་ལ་ཆེ་ཆུང་དང་མང་ཉུང་མི་འབྱེད་པའི་རྩ་དོན་དང་། མི་རིགས་རང་གཙོ་རང་ཐག་རང་གཅོད་རང་སྐྱོང་དབང་ཆའི་གཞུང་ལུགས་ལྟར། རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་དངོས་ཚུལ་དངོས་ལ་ཟུང་འབྲེལ་སྒོས་རང་གི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་རང་བདག་གི་སྲིད་ཇུས་གཏན་ལ་དབབ་དགོས་པ་ཡིན།

གུང་ཁྲན་ཏང་གི་འགོ་ཁྲིད་འོག སྤྱིར་བཏང་ཚད་མཐོ་བའི་ཆབ་སྲིད་རང་སྐྱོང་དང་ཚད་དམའ་བའི་སྲིད་འཛིན་རང་སྐྱོང་རིགས་གཉིས་སུ་དབྱེ། ཆབ་སྲིད་རང་སྐྱོང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་འོག་གནས་ཚུལ་ཁྱད་པར་བའི་དབང་གིས་རང་སྐྱོང་མི་རིགས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ལས་འབྲལ་བའི་དབང་ཆ་ལག་བསྟར་བྱས་ཆོག དཔེར་ན། སུའུ་ལེན་དུས་སྐབས་ཀྱི་མནའ་འབྲེལ་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་ཡིན། དེ་ལས་གཞན། ད་དུང་མ་རྩ་རིང་ལུགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྲན་མཉམ་འབྲེལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆགས་སྟངས་སོགས་ཡིན། སྲིད་འཛིན་རང་སྐྱོང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་འོག རང་སྐྱོང་བྱས་པའི་མི་རིགས་དེས་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ཁ་འབྲལ་བའི་དབང་ཆ་ལག་བསྟར་མི་བྱེད་པའི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་རྣམ་པ་ཞིག་ལ་ཟེར།

རང་སྐྱོང་འདིའི་རིགས་ལ་མཐོ་རིམ་དང་དམའ་རིམ་རིགས་གཉིས་སུ་ཕྱེས་ཤིང་། སྲིད་འཛིན་རང་སྐྱོང་མཐོ་ཤོས་ནི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཏེ། སྔོན་མའི་སུའུ་ལེན་དང་དེང་སྐབས་ཀྱི་ཨུ་རུ་སུ་ལ་སོགས་པའི་རང་སྐྱོང་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུ། ད་དུང་མི་རིགས་གཅིག་གི་ནང་དུ་འང་སྲིད་འཛིན་ཁྱད་དབང་ས་ཁུལ་དབྱེ་ཆོག་སྟེ། དཔེར་ན་ཀྲུང་གོའི་ཞང་ཀང་དང་ཨོ་མོན། མ་འོངས་པའི་ཐེ་ཝན་སོགས་ཀྱང་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཚད་མཐོ་བའི་སྲིད་འཛིན་རང་སྐྱོང་ལག་བསྟར་བྱེད་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་ནང་ཁུལ་གྱི་སྲིད་འཛིན་ས་ཁོངས་དབྱེ་སྟངས་ལྟར། མི་རིགས་ས་ཁུལ་རང་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་ལག་བསྟར་བྱས་ཀྱང་ཆོག སྤྱིར་བཏང་འདི་ནི་ཚད་དམའ་བའི་སྲིད་འཛིན་རང་སྐྱོང་དུ་གཏོགས་མོད། མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན་ཀྲུང་གོ་དང་ལེ་ཐེ་ནམ་ལྟ་བུ།

ཚད་དམའ་བའི་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ཚུད་པའི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་དང་རང་བདག་གི་རྣམ་པའི་གནད་དོན་དང་མི་རིགས་གཉའ་གནོན་ནི་ཕན་ཚུན་འགལ་བར་གནས་པ་ཞིག་ཡིན། ལེ་ཉིན་གྱིས་གསུང་རྒྱུར། མི་རིགས་གྲངས་ཉུང་གི་ཁེ་དབང་འགན་སྲུང་བྱེད་པའི་རྩ་དོན་ནི་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་འདྲ་མཉམ་དུ་ལྟ་བའི་རྩ་དོན་དང་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་འདུག མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ཆུང་བ་ཞིག་ཡིན་ཡང་རུང་། དེ་ཉིད་འཕྲུས་ཚང་དང་གཅིག་གྱུར་ཅན་ཞིག་འཛུགས་པ་དེར་མི་རིགས་གཉའ་གནོན་མེད་པར་གཏོང་བའི་ཐད་དོན་སྙིང་གལ་ཆེན་ལྡན། ཞེས་སོ། མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་རྩ་དོན་ལྟར། གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་ཟུང་དུ་སྦྲེལ་ན། མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ཆགས་སྟངས་ཐད་གཤམ་གྱི་ཕྱོགས་འགར་བརྩི་སྲུང་བྱེད་དགོས།

༡ ༽ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་གྱི་ཆགས་སྟངས་དང་རིམ་པ་གང་ཡིན་ཡང་། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་རྩ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཁྲིམས་གཞིར་བཟུང་ནས། མི་རིགས་དང་ས་གནས་རང་གི་ཁྱད་ཆོས་ལྟར། གཞི་རྩའི་ཁྲིམས་ཏེ་རང་སྐྱོང་ཁྲིམས་སྲོལ་གཏན་ལ་ཕབ་དགོས།

༢ ༽ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་གྱི་ཆགས་སྟངས་དང་རིམ་པ་གང་ཡིན་ཡང་། མི་རིགས་གང་དེས་རང་སྐྱོང་བྱེད་པ་མིང་དུ་བཏགས་རྗེས། མི་རིགས་གྲུབ་ཆའི་ཐད། མང་ཆེ་བ་མི་རིགས་དེས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས།

༣ ༽ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་ཆགས་སྟངས་དང་རིམ་པ་གང་ཡིན་ཡང་། དེའི་ཁྲིམས་འཛུགས་ལས་ཁུངས་དང་དེའི་འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགོ་ཁྲིད་གཙོ་བོ་དང་ལས་བྱེད་མི་སྣ་ཕལ་བ་དག་གཞི་རྩའི་སྟེང་རང་སྐྱོང་མི་རིགས་གང་དེའི་མི་སྣ་ཡིན་དགོས།

༤ ༽ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་ཆགས་སྟངས་དང་རིམ་པ་གང་ཡིན་ཡང་། དེའི་ཁྱབ་ཁོངས་སོ་སོ་ནས་རང་སྐྱོང་བྱས་པའི་མི་རིགས་དང་ས་ཁུལ་དེའི་ཆེ་བ་དང་ཁྱད་ཆོས་ཐོན་དགོས་ཏེ། མི་རིགས་ཀྱི་ཡུལ་སྲོལ་དང་རྩིག་བཟོ་ལ་སོགས་པར་མི་རིགས་དེའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་དགོས།

༥ ༽ མི་རིགས་རང་ལ་སྐད་ཡིག་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ཚེ་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་དུ་རང་སྐྱོང་བྱས་པའི་མི་རིགས་དེའི་སྐད་ཡིག་གཙོ་བོར་འཛིན་དགོས།

༦ ༽ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་དུ་མི་རིགས་རང་གཙོ་བྱས་ཏེ་བདེ་སྲུང་དམག་དཔུང་འཛུགས་ཆོག

༧ ༽ མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་དུ་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་སྒོས་རང་སྐྱོང་བྱེད་པའི་ས་ཆ་དང་། གཞན་ཡང་མི་རིགས་སིལ་བུར་སྡོད་པ་དང་འདྲེས་མར་སྡོད་པའི་ས་ཁུལ་དུ་ངེས་པར་དུ་ཆེ་བས་ཆུང་བ་དང་སྟོབས་ཆེན་གྱིས་ཉམ་ཆུང་ལ་བྱམས་སྐྱོང་བྱེད་པའི་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་རྩ་དོན་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས།”

(གོང་གསལ་དོན་ཚན་བདུན་པོའི་གསལ་བཤད་སྐོར་འདིར་བཀོད་མེད། ཕུན་དབང་མཆོག་གི་དེབ་འདི་དག་ང་ཚོས་འཐབ་རྩོད་ཆེད་དུ་ངེས་པར་དུ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་གཞིན་སྐུལ་དང་བཅས་སོ།།)

ཨ་ཀོང་རི་ན་པོ་ཆེ་ཀརྨ་བཤད་སྒྲུབ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་མཆོག་ཉི། ཆབ་མདོ་ངོམ་ཆུད་མདའ་རབ་གྲོང་སྡེར་ཕྱི་ལོ་༡༩༤༠ ལོར་འཁྲུངས་ཤིང་། ༸རྒྱལ་དབང་ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་དྲུག་པ་རིག་པའི་རྡོ་རྗེ་མཆོག་གིས་ཨ་ཀོང་སྐུ་གོང་མའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་། ཡོངས་འཛིན་བླ་མ་གྲགས་པ་བསྟན་འཛིན་གྱི་མདུན་ནས་ཡི་གེ་འབྲི་ཀློག་དང་ཚོ་ག་ཆོས་སྤྱོད་སོགས་བྱང་ཆུབ་པར་སྦྱངས། ཕྱིས་སུ་གྲུ་གུ་བསོད་སྙིང་སྤྲུལ་སྐུ་དང་འཛི་སྒར་ཀོང་སྤྲུལ། གྲུབ་ཆེན་ཀརྨ་ནོར་བུ། ༸རྒྱལ་དབང་ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་དྲུག་པ། དིལ་མགོ་མཁྱེན་བརྩེ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ཀྱི་དྲུང་ནས་དབང་ལུང་ཁྲིད་གསུམ་མན་ངག་དང་བཅས་པ་ཞུས།

༡༩༥༩ལོར་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་ནས་རིས་མེད་གྲུབ་མཐའ་སྤྱི་ཡི་སྤྲུལ་སྐུ་སློབ་གྲྭའི་བདག་གཉེར་ལོ་༣ རིང་གནང་། ༡༩༦༣ལོར་དབྱིན་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཏེ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་དགོན་ཐོག་མ་བཀའ་བརྒྱུད་བསམ་ཡས་གླིང་ཕྱག་བཏབ། ༡༩༩༠ལོ་ནས་བཟུང་བོད་ནང་གི་སློབ་གྲྭ་ཁག་ ༦༡ དང་། སྨན་ཁང་ ༡༩ ། རྒན་གསོ་ཁང་ ༣ ། བཤད་གྲྭ་ ༢༩ ། དབུལ་སྐྱོབ་ཁང་ ༥ ། རིག་དངོས་སྲུང་སྐྱོབ་ཁང་ ༣ ། སྨན་རྩ་འདེབས་འཛུགས་ཁང་ ༢སོགས་གསར་འཛུགས་དང་རོགས་རམ་གནང་སྟེ། བོད་ཀྱི་སློབ་གསོ་དང་འཕྲོད་བསྟེན། དཔལ་འབྱོར་སོགས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་མཛད་རྗེས་སྐྱོང་བཞིན་པའི་སྐབས་གློ་བུར་དམར་གསོད་བཏང་བའི་ཡ་ང་བློ་ཕམ་གྱི་ཆག་སྒོ་བྱུང་།

“[illegible] ” ཕྱི་ལོ་༢༠༡༡ [illegible]

<<བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོང་ཡོད་ཐབས་ཀྱི་བསམ་འཆར>>ནི་དམངས་གཙོ་མི་དགོས་པའི་རང་སྐྱོང་ཞིག་མིན།

ཉེ་ལམ་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་མཐོ་དབུ་ཁྲིད་རྣམ་པ་ནས་མི་དམངས་དཀྱུས་མའི་བར་གྱི་མ་རྫོགས་ལོག་རྟོག་པ་ཅི་རིགས་ཤིག་གིས་བཀའ་ཤག་སྔོན་མས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་ལ་ཕུལ་བའི<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>དེའི་ནང་ན་དམངས་གཙོའི་དགོས་འདུན་བརྗོད་མེད་པ་དང་། དམངས་གཙོ་བཅད་ན་རང་སྐྱོང་སྐོར་གྲོས་མོལ་གནང་དཀའ་ཚུལ་སོགས་མདོར་ན་དམངས་གཙོ་མི་དགོས་པའི་རང་སྐྱོང་ཞིག་ཡིན་པའི་རྟོག་འཆར་ཞིག་གྲོས་ཚོགས་ར་བ་ནས་མང་ཚོགས་ཁྲིད་བསྒྲུགས་པས་བདག་གིས<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>གང་དེ་དམངས་གཙོའི་ངོ་བོ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་འགའ་འདིར་སླར་ཡང་རགས་བསྡུས་སུ་འགོད་དགོས་པར་མཐོང་ངོ་།

(<བོད་ཀྱི་དུས་བབ>དྲ་ངོས་སུ་བཀོད་པ་དེར་སླར་ཡང་ཁ་སྣོན་ཅུང་བྱས་སོ།)

ཀ)དབུ་མའི་ལམ་ནི་དམངས་གཙོའི་སྙིང་པོ་ཅན་གྱི་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་ཞིག་ཡིན་པ།

ཁོང་གིས་ད་བར་དུ་དམངས་གཙོ་ལེགས་བཅོས་ཀྱིས་འབྱུང་འགྱུར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་ཡང་དག་ཅན་ཞིག་ཡོང་རྒྱུར་གོམ་པ་རིམ་བགྲོད་ཀྱིས་བཅའ་ཁྲིམས་བཟོ་བཅོས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་ཕྱག་ལེན་དུ་མ་ཞིག་གནང་བ་དང་འབྲེལ་བཀའ་སློབ་ཡང་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས་དཔེར་མཚོན་གཅིག་རང་འདིར་འགོད་ན།

"·····བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན་མང་གཙོའི་ལམ་དུ་བསྒྱུར་བའི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་ནི་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཐུགས་བསམ་མང་ཚོགས་རང་ཉིད་ཀྱི་བསྒྲུབ་རྒྱུའི་འགན་དབང་འཁྱེར་ཐུབ་པའི་མང་ཚོགས་ཚད་ལྡན་ཞིག་བསྐྲུན་ཏེ་བོད་དོན་བདེན་མཐའ་མ་གསལ་བར་བོད་ཀྱི་རྩ་དོན་སྒྲུབ་ཐབས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་ལྷོད་གཡེང་དང་འཕྲུས་ཤོག་མི་འབྱུང་པ་དང་། བོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་བའི་རྗེས་སུའང་མང་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་གྱི་ཉམས་མྱོང་གི་སྐྱེས་བཟང་འབྱུལ་བའི་ཆེད་ཡིན་པ·····"ཞེས་སྐབས་བཅུ་བཞི་བའི་སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་དུས་དང་པོར་བསྩལ་བའི་གསུང་འཕྲིན་དུ་གསལ་བ་བདག་གི་སེམས་སུ་ད་དུང་ངེས་སོ།

དེ་བཞིན་དུ་ དབུ་མའི་ལམ'ཀྱི་ཤིང་རྟ་བ་ཆེན་མོ་བཀའ་ཁྲི་ཟུར་པ་ཟམ་གདོང་བ་རིན་པོ་ཆེས'དབུ་མའི་ལམ'གྱི་དགོངས་དོན་ལ་དམིགས་བསལ་ཁྱད་ཆོས་བཞི་ཚང་དགོས་པའི་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་ལམ་སྲོལ་གྱི་ཆ་ནས་གང་འདྲ་ཞིག་ཡོད་དགོས་པའི་ཐད་ལ།

"ཕྱི་ལོ་༡༩༥༩་སྔོན་གྱི་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གིས་ཆབ་སྲིད་སྐྱོང་སྟངས་ཀྱི་ལམ་སྲོལ་དེ་མཐའ་གཅིག་རེད། ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་དང་བོད་ནང་ཀུང་བྲན་ཚོགས་པས་དབང་ཆ་ཚང་མ་གཅིག་སྟུད་དང་། དེའི་ནང་ནས་མི་གཅིག་གིས་གཅིག་སྟུད་དབང་འཛིན་གྱིས་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་པ་དེ་མཐའ་གཞན་པ་དེ་རེད། མཐའ་དེ་གཉིས་དང་མི་མཐུན་པར། ཁྲིམས་བཟོ་དང་། འཛིན་སྐྱོང་། ཁྲིམས་ལུགས་དབང་འཛིན་གསུམ་སོ་ཚན་ཐ་དད་དུ་ཕྱེ་བ་དང་། དེ་རྣམས་མང་ཚོགས་ཀྱིས་མང་མོས་འོས་འདེམས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཡོང་དགོས་པའི་མང་གཙོའི་རིང་ལུགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ཆབ་སྲིད་ལམ་སྲོལ་གྱི་ཆ་ནས་དབུ་མའི་ལམ་དེ་རེད།" ཅེས་ཧ་ཅང་གསལ་བར་གདམས་ཡོད། དེ་བས་ཁོང་ཉིད་ཀྱིས་གཙོ་འགན་བཞེས་པའི་བཀའ་ཤག་གི<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>དེ་ཡང་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེ་ལྟར་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་བཤད་ཅི་ལ་དགོས།

ཁ)ང་ཚོའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ནས་ཀྱང་མ་འོངས་བོད་དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ངེས་པར་ཡིན་དགོས་པ་བསྟན་ཡོད།

བཙའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཚན་གསུམ་པ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན། "མ་འོངས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ནི་འཚེ་མེད་ཞི་བའི་ལྟ་བར་གཞི་བཅོལ་བའི་ཐོག་རང་ དབང་དང་། སྤྱི་ཚོགས་བདེ་དོན། ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ། མང་གཙོ། ཡུལ་མིའི་སྲིད་སྐྱོང་ཞིག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་གཤིས། བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱང་དེ་དང་ཕྱོགས་མཐུན་བྱ་རྒྱུ་དང་།" ཞེས་བཀོད་ཡོད། དོན་ཚན་འདིས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འདི་ཙམ་གྱི་ཆབ་སྲིད་རང་བཞིན་ལས་འདས་ཏེ་གཙོ་བོ་མ་འོངས་པའི་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད་པས<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>དེའང་བཙའ་ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་རྩའི་ལམ་སྟོན་འདི་ལས་འདའ་མི་འོས་སོ།

ག)རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར་གྱི་གཞི་འཛིན་ས་ཀྲུང་གོའི་རྩ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ནས་ཀྱང་དམངས་གཙོའི་རང་སྐྱོང་ཅན་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་གསལ་ཡོད།

ཀྲུང་གོ་ནི་མི་དམངས་དམངས་གཙོའི་སྲིད་དབང་སྒེར་འཛིན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་རྩ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཚན་དང་པོར་གཏན་ལ་ཕབ་ཡོད།

ད་དུང་དོན་ཚན་གཉིས་པར། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབང་ཆ་ཚང་མ་མི་དམངས་ཀྱི་ཡིན་པ་དང་། མི་དམངས་ཀྱིས་དབང་ཆ་སྤྱོད་པའི་ལས་ཁུངས་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་དང་ས་གནས་མི་དམངས་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་རིམ་པ་ཁག་ཡིན་པ་བཀོད་ཡོད།

དོན་ཚན་གསུམ་འི་ནང་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྒྲིག་གཞིས་དམངས་གཙོ་གཅིག་སྟུད་ལམ་ལུགས་ལག་ལེན་བྱ་རྒྱུ་བཤད་ཡོད།

དོན་ཚན་རེ་གཉིས་པ་སོགས་སུ་གྲོས་ཚོགས་ལ་ཁྲིམས་བཟོའི་དབང་ཆ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྲུའུ་ཞི་གཙོ་གཞོན་འདེམས་བསྐོ་དང་དེ་དག་གནས་དབྱུང་གཏོང་བའི་དབང་ཚད་སོགས་ཡོད་པ་བཀོད་ཡོད།

ལེའུ་གཉིས་པར། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་འཇོག་དང་འགན་སྲུང་བྱ་རྒྱུ་དང་། མི་དམངས་ལ་འདེམས་བྱེད་དང་གདམ་བྱའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ། གཏམ་བརྗོད་དང་། དཔེ་སྐྲུན། ཚོགས་འཛུགས། རྫམ་སྟོན་ཁྲོམ་སྐོར། ཆོས་ལུགས་དད་མོས་སོགས་ཀྱི་རང་དབང་ཡོད་པ་བཀོད་ཡོད།

གོང་གསལ་འདི་ཙམ་གྱིས་ཀྲུང་རྩ་ཁྲིམས་ཀྱི་ངོ་བོ་དམངས་གཙོའི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་པ་མཚོན་ཐུབ། དེ་བས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་དམངས་གཙོའི་སྲིད་དབང་ཅན་ཞིག་ཡིན་དགོས། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་དམངས་གཙོ་གཉིས་འགལ་བར་གྱུར་བ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། མར་ལེའི་དགོངས་པ་དངོས་ལྟར་ན་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་ལས་ཆད་མཐོ་དགོས།

ད་དུང་དོན་ཚན་༡༡༢ པར། "མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཀྱི་རང་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་ནི་རང་སྐྱོང་ཞོང་དང་རང་སྐྱོང་ཁུལ། རང་སྐྱོང་རྫོང་བཅས་ཀྱི་མི་དམངས་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་དང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་ཡིན།" ཞེས་པ་འདིས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་དག་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་ཅན་ཡིན་པ་བསྟན་ཡོད་པས། ང་ཚོའི་རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར་དེ་དམངས་གཙོ་མ་ཡིན་པའི་རང་སྐྱོང་ཞིག་ཡིན་སྙམ་པ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཧ་མ་གོ་བའི་སྙོམས་འཆར་ཙམ་མོ།

ང)<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>ནང་ལ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་ཚང་དགོས་པ་བསྟན་ཚུལ།

"མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོང་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་ནང་བོད་མིར་སོ་སོའི་དགོས་མཁོ་དང་ཁྱད་ཆོས་དང་འཚམས་པའི་ས་གནས་གཞུང་དང་། གཞུང་གི་སྒྲིག་འཛུགས་ཁག དེ་བཞིན་ལམ་ལུགས་བཅས་བཟོ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་ཚུད་ཡོད། རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཀྱི་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཚོགས་ཆེན་ལ་ས་གནས་ནང་ཁུལ་གྱི་གནད་དོན་ཚང་མའི་༼རང་སྐྱོང་གི་གནད་དོན་གོང་དུ་གསལ་བ་རྣམས་ལ་གོ༽ཐོག་ཁྲིམས་བཟོ་རྒྱུའི་དབང་ཆ་དང་། རང་སྐྱོང་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ལག་བསྟར་དབང་ཆ་དང་རང་དབང་གི་སྒོ་ནས་ཐག་གཅོག་བྱེད་རྒྱུའི་དབང་ཆ་ཡོད་དགོས་པ་ཡིན།"ཞེས་བཀོད་པ་འདི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་མཐོ་ཚད་ཅིག་ཡིན།

དེ་བས<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>ནང་ལ་དམངས་གཙོའི་དགོས་འདུན་དངོས་སུ་བརྗོད་མེད་པ་ཙམ་གྱིས་དམངས་གཙོ་མི་དགོས་པར་སྒྲུབ་ཐབས་མེད་ལ། <རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>གྱི་ཕྱོགས་ངོས་དུ་མ་ནས་དོན་གྱིས་དམངས་གཙོའི་ངོ་བོ་ཅན་དུ་གྲུབ་ཡོད་པས་དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་ལག་ལེན་བསྟར་རྒྱུའི་དགོས་འདུན་དམིགས་བསལ་དུ་འདོན་དགོས་གལ་མེད་དོ།

དེ་ཡང་གོ་བདེ་བོར་བཤད་ན། <རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>ནང་ལ་གཞམ་གསལ་དམངས་གཙོའི་ཁྱད་ཆོས་གལ་ཆེན་འགའ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན།

༡)སྨྲ་བརྗོད་རང་དབང་། གསར་འགོད་དང་རྩོམ་འབྲིའི་རང་དབང་། ཆོས་ལུགས་དད་མོས་ཀྱི་རང་དབང་སོགས་ལྡན་དགོས།

༢)སྐད་ཡིག་གིས་གཙོས་པའི་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དར་སྤེལ་གྱི་དབང་ཆད་ཡོད་དགོས།

༣)བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་སྲུང་སྐྱོབ་དང་བེད་སྤྱོད་ཀྱི་དབང་ཆད་ཀྱང་གང་འཚམ་ལྡན་དགོས།

༤)གཞི་རིམ་མང་ཚོགས་ཀྱི་མང་མོས་འོས་འདེམས་རང་དབང་ངེས་པར་དུ་དགོས།

༥)མི་དམངས་ཀྱིས་ཐད་ཀར་འོས་འདེམས་གནང་བའི་སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་དགོས།

༦)སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་ལ་རང་སྐྱོང་ཁྲིམས་སྲོལ་གཏན་འབེབས་སོགས་ཀྱི་དབང་ཚད་ལྡན་དགོས།

༧)རང་སྐྱོང་དབུ་ཁྲིད་དང་པོ(སྲིད་སྐྱོང་) མི་དམངས་ཀྱིས་འོས་འདེམས་བྱེད་དགོས།

༨)འཛིན་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་དང་ཁྲིམས་ཞིབ་ཁང་གི་དབུ་ཁྲིད་གཙོ་གཞོན་རྣམ་པ་སྤྱི་འཐུས་གྲོས་ཚོགས་བརྒྱུད་དེ་གཏན་ལ་འབེབས་དགོས།

༩)གོང་གསལ་འཛིན་སྐྱོང་དེ་ཡང་ཚོལ་ཁ་གསུམ་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས།

༡༠)དུས་ནམ་ཡང་དབུས་གཞུང་ནས་རང་སྐྱོང་གི་ནང་སྲིད་ཐད་ཀར་བཀའ་བཀོད་བྱེད་མི་ཆོག་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་རྐྱེན་དེ་དག་མ་ཚང་བའི་རང་སྐྱོང་ཞིག་ང་ཚོར་དགོས་དོན་མེད། དེ་དག་ཡོངས་སུ་ལྡན་ན་དེ་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཅན་གྱི་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོང་ཞིག་ཡིན་ནོ།

གལ་ཏེ་<རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར>འདི་འདྲ་ཞིག་རྒྱ་གཞུང་གིས་ངོས་ལེན་གནང་ཆེ་ང་ཚོར་སྲིད་བཏང་གི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ཙམ་ཞིག་ལས་འདས་ཏེ་མི་རིགས་རང་བདག་གི་དམངས་གཙོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཀྱང་ཐོབ་ཡོད། དཔེར་ན་ད་ལྟའི་བཙན་བྱོལ་སྒྲིག་འཛུགས་འདི་ལྟ་བུའོ། དེ་བས། རང་བཙན་ཐོབ་ན་མ་གཏོགས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་དགོངས་དོན་རང་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་འདིས་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ཚད་ལྡན་ཞིག་སྐྱོང་མི་ཐུབ་པར་འདོད་པའི་རྣམ་རྟོག་རིགས་ཀྱང་ཞོར་དུ་ཞི་བའི་རེ་བ་ཡོད་དོ། །

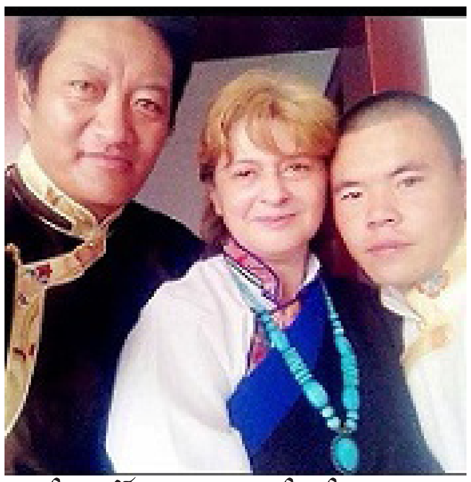

གླིང་ལྷ་མོ་ལགས་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཕྱིར་ཕུད་པ།

གླིང་ལྷ་མོ། (branislava katic) ཟླ་རན་སེར་བཞུགས་ཤིང་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་གླུ་གཞས་དང་ཞབས་བྲོ། ལྷག་པར་གླིང་གེ་སར་གྱི་སྒྲུང་ལ་ཧ་ཅང་དགའ་བོ་ཡོད། ད་དུང་ཕ་རི་སེའི་ནང་ལ་ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་ལྷག་དཀར་ལས་འགུལ་སྤེལ་རྒྱུར་མཉམ་ཞུགས་དང་མཐུན་སྦྱོར་གང་མང་གནང་ཡོད། ལྷག་པར་མོས་ནམ་རྒྱུན་དང་བླང་སྒོ་ནས་རང་གི་ངོ་དེབ་དང་གཡུ་གྲུབ་(youtube) ནང་ལ་བོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་གསར་འགྱུར་གང་མང་དང་། ཨ་མདོའི་གླུ་གཞས་སོགས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་སྤེལ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

ཁོང་མོས་གླིང་གེ་སར་སྐོར་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱ་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་བཟུང་ནས། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་བོད་ཡིག་དང་ཨ་མདོའི་སྐད་ལོ་གཅིག་རིང་སྦྱོང་རྒྱུར་སྣན་ཞུ་སྔོན་བཏང་གིས་ཆོག་མཆན་ཐོབ་པ་ལྟར་ཟླ་དགུ་བའི་ཚེས་༡༩་ཉིན་ཟླ་རན་སི་ནས་ཟི་ལིང་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཚེས་༡༨ཉིན་བདེ་འཇགས་ལས་ཁུངས་སུ་བཅར་དུས་མོ་རང་དེ་སྔ་བོད་ལ་ཡོང་མྱོང་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་དྲིས་གཞི་དང་འབྲེལ་དྲི་བ་མང་པོ་དྲིས་ཤིང་ཟླ་བཅུ་བའི་ཚེས་༨་ཉིན་སློབ་ཕྲིས་མོ་ལ་སློབ་ཡོན་ཕྱིར་བསློགས་ཀྱིས་སློབ་ཞུགས་མི་ཆོག་ཚུལ་བཤད་འདུག་པར་མ་ཟད་དམག་མི་ཆེད་གཏོང་གིས་གཞན་ལ་ཐུག་རྒྱུར་བཀག་སྡོམ་བྱས་ཤིང་མོ་རང་བདུན་གཅིག་རིང་ལ་ཨ་མདོ་མགོ་ལོག་ཏུ་སྐྱོད་རྒྱུར་ཡང་ཆོག་མཆན་མ་སྤྲད་པར་གང་མྱུར་ཕྱིར་ལོག་དགོས་པའི་བཀའ་བཏང་འདུག མགོ་ལོག་གི་གྲོགས་པོ་འགའ་ཞིག་མོ་ལ་ཐུག་ཏུ་ཡོང་བ་ཡང་བཀག་ནས་སྐོར་ཁྲིས་ཆད་པ་བཅད་འདུག

ད་ལྷ་མོས་རྒྱ་གར་ཧ་རམ་ས་ལར་བོད་སྐད་དང་བོད་ཡིག་སྦྱོང་བར་འགྲོ་རྩིས་བྱེད་ཀྱིན་འདུག

མོའི་སྐོར་གྱི་བཅར་འདྲི་ཞིག་འོག་གི་དྲ་ཐག་འདིར་འདུག

https://soundcloud.com/ling-lhamo/ling-lhamo-expelled-from-china

ཅ)གནད་དོན་ཀུན་སེལ་གྱི་ཐབས་མཆོག་དམངས་གཙོ།

"ནད་བརྒྱ་ལ་ཕན་པའི་སྨན་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། སྨན་དེ་ག་རེ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་ཅེ་ན། རྒྱ་ནག་དམངས་གཙོ་ཆགས་པ་ཡིན་ན་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་སེལ་འགྲོ་བ་རེད།" ཅེས་པའི་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་མན་ངག་འདི་ང་ཚོའི་སེམས་ལ་བཅངས་ཏེ། རྒྱ་ནག་གིས་རང་ལ་ཡོད་པའི་དམངས་གཙོའི་ཆ་ཤས་ཚང་མ་ལག་བསྟར་ཡང་དག་གནང་དགོས་པར་མ་ཟད་དམངས་གཙོ་ཚད་མཐོར་གཏོང་དགོས་པར་སྐུལ་འདེད་བྱེད་རྒྱུ་ནི་ཀྲུང་གོའི་མི་དམངས་ཡོངས་ཀྱི་མདོན་འདོད་དང་མཐུན་པའི་བྱ་བ་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན། གནད་དོན་མཐའ་དག་སེལ་ཐུབ་ཀྱི་ཐབས་མཆོག་དམ་པ་དེ་ལགས་སོ།

མཐའ་དོན། ང་ཚོ་དམངས་གཙོ་གལ་ཆེ་ཤོས་ཀྱིས་བོད་དོན་འཐབ་རྩོད་བྱེད་མཁན་གྱི་རྩ་འཛུགས་ཤིག་ཡིན་པའི་ངོས་ནས་དང་ལྷག་པར་རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་དང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སོགས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་དག་དམངས་གཙོ་ཚད་ལོངས་ཤིག་མེད་པའི་གནད་དོན་ཡིན་པ་ཤེས་བཞིན་དུ་དམངས་གཙོ་རྩོད་མི་དགོས་པའམ་རྩོད་མི་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་དགོངས་པ་ནི་བདེན་དོན་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་གཞི་རྩའི་ཐབས་ཚུ་ནོར་བའོ།

དེ་བས་དམངས་གཙོའི་ཀ་བ་གསུམ་ལྡན་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ངོས་ནས། ང་ཚོས་དམངས་གཙོའི་དགོས་འདུན་ཞུ་གིན་མེད་དང་། ལྷག་པར་རང་སྐྱོང་བསམ་འཆར་ནི་དམངས་གཙོ་མི་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་ནམ་ཡང་མ་གསུང་རྒྱུགས། དེ་ཆེས་མི་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་བོད་དོན་རྒྱབ་སྐྱོར་བའི་ཐད་ནས་ཀྱང་སྔོན་ཡོང་གཞི་ཞིག་རེད་ཅེས་ཞུ་འདོད་བྱུང་།

མདོར་ན། དམངས་གཙོ་མེད་ན་ཅི་ཡང་འཐོབ་དཀའ་ལ། དམངས་གཙོ་ཡོད་ན་ཅི་ཡང་འཐོབ་སྲིད་པའི་གནས་ལུགས་འདི་ཚང་མའི་ཐུགས་ལ་འཇགས་པར་འཚལ་ལོ།།

སྤྱི་ཟུར་ཆབ་བྲག་ལྷ་མོ་སྐྱབས་ཀྱིས་ཟླ་རན་སིའི་" རྒྱལ་ས་དཔལ་རིས་ནས་སྒྱུར་བ་དགེའོ།། །

<<འདི་ནའང་"མ་བིན་གཉིས"དང "ཁྲམ་པ་"གཉིས་འདུག>>

"ལྷ་མོ་སྐྱབས་ལས་མེད་དོན་གཉེར་བ་ཡིན་མིན་མི་ཤེས་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟར་རེད་ཅེས་ཤོད་མཁན་ཤར་ཁུལ་པའི་སེམས་ཁམས་ལ་དཀྲུག་གཞི་བསླང་རྐྱེན་གྱི་བསམ་གནག་ལས་མེད་སོང་བ་དངོས་ཡོད་རེད། བསམ་འཆར་ཡིག་ཆའི་ནང་ལ་གང་གསལ་བ་ལས་ཕྱོག་ཕྱོག་སུད་སུད་དུ་གསང་བའི་གཏེར་རྒྱ་ཞིག་སྦས་ཡོད་ཚོད་མི་འདུག བསམ་འཆར་ཡིག་ཆའི་ནང་ལ་མ་བཤད་པའི་རྒྱབ་གཟུགས་ན་གྲིབ་མ་ནག་རིལ་ཞིག་ཡོད་པ་སྨྲ་བའི་ཆབ་བྲག་ལྷ་མོ་ཚང་མ་དང་། དེའི་རྗེས་འབྲང་ཤར་ཁུལ་གཉིས་པོའི་གཏམ་ལ་ལུང་དང་། ལུང་ལ་འཛིན་ས་ཞིག་ཡོད་སོང་ན། སྔོན་ཆད་ཀརྨ་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་ཐུགས་ལ་རང་བཙན་ཡོད་རབས་བཤད་པའི་ཉག་ཉེས་ལས་བརྒྱ་ཚོགས་སྡོང་འདུས་ཀྱི་ཆེ་བ་ཞིག་འདི་ན་བཤད་འདུག རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་རྗེས་སུ་གནང་བའི་བཀའ་བསམ་འཆར་ཡིག་ཆའི་ནང་ལོགས་སུ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་རྡ་བ་ལས་བཀྲལ་བའི་བོད་ལ་དམངས་གཙོ་ཞིག་དགོས་ཞེས་དངོས་སུ་གསུངས་མེད་ཀྱང་། བཀའ་དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས་གོ་བ་གཏིང་གནག་ཅིག་ཡོད་རབས་བཤད་མཁན་ལྷ་མོ་སྐྱབས་ཀྱིས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ"མ་བིན"དངོས་སུ་བཟོས་འདུག་ལ། དེ་ཉིད་ལ་བཀའ་ཚད་མ་ལུང་ཚད་མ་བརྩི་མཁན་ཤར་ཁུལ་པས་ཀྱང་། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ"ཁྲམ་པ"བཟོས་འདུག དེ་ནི་ལོས་ཡིན་ཏེ་སྔོན་ཆད་ཀར་ཆོས་ཀྱི"མ་བིན"དེ་ཉིད"ཁྲམ་པ"ལ་གོ་དགོས་ཞེས་ཞུ་ཚུགས་ཀྱིས་བསྒྱུར་མཁན་ཤར་ཁུལ་རང་ཉིད་ཡིན་པས་སོ། སྔོན་ཆད་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་སློབ་ཅིག་ཏུ"ངས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་ཕྱི་གསལ་ནང་གསལ་དང་། ཁ་ལོག་གཉིས་མེད་ལས་རྩ་བ་ནས་བཤད་སྐྱོང་མེད།"ཅེས་གསུངས་འདུག་པ་མཐོང་ཡོད་ཤག་དང་། བསམ་འཆར་ཡིག་ཆ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་ཡིན་པ་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེས་ སྔར་ནས་བསྒྲུབས་ཟིན་པའི་ཕྱིར་རོ།"

གསལ་བཤད་ཕྲན་བུ།

འདི་ནི་སྒྱིང་མིག་ལགས་ཀྱིས་ཁོ་བོའི་གོང་གསལ་མ་རྩོམ་ཐོག་མ<<བོད་ཀྱི་དུས་བབ་དྲ་ཐོག་>>ཏུ་བཀོད་པར་བཏབ་པའི་མཚན་བྱང་རེད། ༢༠༡༣/༡༠/༠༩

འདིར་མཚན་འདི་ཁོ་ན་དྲངས་དོན་ནི། ཁོ་བོའི་རྩོམ་ཡིག་འདིར་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་ཐད་དེ་མི་འདྲ་བས་ཡིན་ལ། ཤེས་ལྡན་གཟུར་གནས་རྣམ་པའི་དཔྱད་གཞིར་ཕུལ་བའང་ཡིན་ཏེ། ང་ཚོས་དོན་ངོ་མ་གང་ནས་ནོར་གྱིན་ཡོད་མེད་གསལ་པོ་ཞིག་ཤེས་རྒྱུ་གལ་ཆེ་བས་སོ།

ཚོམ་རིག་གི་ལ་རྒྱའི་རིན་ཐང་སྟོད་ཚུལ་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་ཕྱི་ནང་གི་ཐལ་ལྷག་གཞུ་སྐྱངས་གསར་བ་ཞིག

ཉེ་ལམ་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་བོད་ནང་གི་རྩོམ་པ་པོ་སྒོ་ཤེར་ལགས་སུ་ཐོབ་པའི་གསལ་བསྒྲགས་ཤིག་ཁ་བརྡ་དྲ་ཐོག་ལ་སྤེལ་བར་མཚན་འདེབས་པ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས་དགའ་བསུ་རྗེན་འབྲེལ་ཞུས། འོན་ཀྱང་སྒོ་ཤེར་ལགས་ཀྱིས་བྱ་དགའ་དེ་དང་ལེན་མི་ཐུབ་ཚུལ་གྱི་འཕྲིན་ཞིག་བསྐུར་བ་ཡང་དྲ་ཐོག་དེར་བཀོད་པ་དང་འབྲེལ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས་ཀླུ་སྒྲོན་ལགས་དང་སྒོ་ཤེར་ལགས་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་སུ་ཞིག་ལ་དགེ་སྐྱོན་གང་ཞིག་ཡོད་མེད་ཐད་དུ་རྟོད་པ་རྒྱུན་མར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། ཁ་རྟོད་འདིའི་ནང་དུ་རྩོམ་འབྲི་བ་གསར་བ་ཚོས་གཙོས་བློག་པ་པོ་གང་མང་ཞིག་གིས་དོ་སྣང་བྱེད་འོས་པའི་གནད་དོན་ཡང་གང་འཚམ་ཞིག་ཡོད་པས་འདིར་དེ་དག་གི་ཚབ་མཚོན་རྩོམ་ཡིག་འགའ་རེ་དང་མཚན་བྱ་འགའ་ཞིག<ཁ་བརྡ་དྲ་བ>ལས་འདིར་དྲངས་པར་དགོངས་འགལ་མེད་པ་ཞུའོ།

ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་གསལ་བསྒྲགས།

"ཐེངས་གསུམ་པའི་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་དེ་དཔྱད་འདེམ་པ་མང་མོས་ཀྱི་ལམ་ནས་མཐའ་མའི་ཐག་གཅོད་བྱས་ཏེ་བོད་ནང་དུ་བཞུགས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་སྒོ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ལགས་ཀྱི་"ང་ཚོ་སད་རན"ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་སྤྱི་ཚོགས་དང་སློབ་གསོའི་ཁ་ཕྱོགས་གསལ་སྟོན་བྱེད་པར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་གངས་ཅན་པའི་ཁྲོད་དུ་གཡོ་འགུལ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསླངས་པ་དེར་ཐོབ་སོང་ལ། ཁོང་གི་རྣམ་དཔྱོད་ལས་ཐོན་པའི་རྩོམ་དེབ་གྲགས་ཅན་དེའི་འཕྲིན་ལས་སྟེར་ལས་ལྷག་པར་རྒྱས་པར་སྨོན། ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་དཔྱད་འདེམ་ཚོགས་ཚུང་གིས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ཟླ་༡༠ ཚེས་ ༡༥ལ།"

སྒོ་ཤེར་གྱི་འཕྲིན།

"ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་དཔྱད་འདེམ་ཚོགས་ཚུང་གི་མི་སྣ་ཡོངས་ཀྱི་དྲུང་དུ།

ཞུ་གསོལ། དེ་རིང་སྔ་དྲོར་གྲོགས་པོ་འགའ་རེས་ཁ་པར་བཏང་ཡོང་སྟེ། "ད་ལོའི་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ནི་ཁྱོད་ཀྱི་<<ང་ཚོ་སད་རན>>ལ་ཐོབ་འདུག་པས་རྗེན་འབྲེལ་ཞུ"གསུང་གི་འདུག དེ་ལ་ངས"ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་ཟེར་གྱི་ཡོད"ཅེས་དྲིས་ཚེ། "དྲ་ཐོག་ཏུ་དེ་འདྲ་ཞིག་འདུག"གསུང་བྱུང་། <ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་གསལ་བསྒྲགས>ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་བསྐུར་ཡོང་བས་གནས་ཚུལ་དེ་རགས་ཙམ་ཞིག་ཧ་གོ་སོང་།

སྤྱིར་བཏང་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཞེས་པ་དེ་ཐོག་མར་ཇི་ལྟར་ཚུགས་པ་དང་། བར་དུ་ཇི་ལྟར་འདེམ་གྱི་ཡོད་པ། ཐ་མར་ཇི་ལྟར་གནང་གི་ཡོད་པ་སོགས་ཕྲན་གྱིས་རྩ་བ་ནས་ཤེས་ཀྱི་མེད་ལ། བྱ་དགའ་དེ་རྩོམ་ཡིག་གང་འདྲ་ཞིག་ལ། ཆ་རྐྱེན་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཚང་མིན་གྱི་ཐོག་ནས་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱང་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་མ་གྱུར་མོད། དེ་ཉིད"རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ"ཞིག་ཡིན་ཕྱིན། དེ་ལེན་པའི་འོས་ཐོབ་ཁོ་བོར་རྩ་བ་ནས་མེད་པའི་ཚུལ་གསལ་བཤད་མདོར་བསྡུས་ཤིག་མ་ཞུས་ཐབ་མེད་དུ་མཐོང་།

དེ་ཡང་མ་གཞི་རྣམ་པ་ཆོས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔལ་ཡོན་གོང་འཕེལ་གྱི་ཐབས་སུ་དམིགས་ཏེ། ཚུལ་འདི་འདྲ་ཞིག་གི་སྒོ་ནས་སྐུ་ཚོགས་མཛངས་དང་མྱོང་བཞིན་པའི་ཚུལ་ལ་ནི་སེམས་གཉིང་ནས་གུས་འདུད་ཞུ་ཡི་ཡོད་ལ། ཐུན་གྱིས་བྲིས་པའི་རྩོམ་ཡིག་ཕལ་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་ལ་ཡང་དོ་ཁུར་དང་གདེང་འཛོག་གནང་པ་ལ་ནི་ལྷག་ཏུ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ལས་ཅི་ཞིག་ཡོད།

དེ་ལྟར་ཡང་། རྩོམ་རིག(Literature wenxue)ཅེས་པ། སྙན་ངག་དང་། བརྩམས་སྒྲུང་། ལྷུག་རྩོམ། ཟློས་གར་འཁྲབ་གཞུང་ལྟ་བུ་ཁོ་ན་ལ་གོ་བ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པས། དེ་འདྲའི་མཚན་ཉིད་དང་མཚན་གཞིའི་ངོས་ནས་བཅལ་ན། ཐུན་གྱིས་འབྲི་ཁུལ་བྱས་པའི<ང་ཚོ་སད་རན>ནི་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་གྲས་སུ་བགྲང་ཐབས་གཏན་ནས་མེད་དེ། གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེབ་དེའི་ནང་གི་རྩོམ་ཡིག་དག་ནི་རིག་གནས་དཔྱད་བརྗོད་དང་། འབེལ་རྩོམ། སྐབས་དོན་དཔྱད་གླེང་སོགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་འགྲོ་བས་སོ།།

དེའི་ཕྱིར་རང་རེ་བོད་ལ་མཚོན་ན། རྩོམ་རིག་གི་ཐད་ནས་གྲུབ་འབྲས་མི་དམན་པ་ཞིག་བླངས་ཟིན་པའི་རྩོམ་པ་པོའི་དཔུང་སྡེ་ཞིག་ཡོད་བཞིན་དུ། རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་རྣལ་མ་ཞིག་འབྲི་མྱོང་བ་ཕར་ཞོག གློས་བསླངས་ཙམ་ཡང་མི་ཤེས་པ་ཞིག་གིས། ཐེ་མི་ཚོམ་པར"རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ"བླངས་སོང་ཟེར་ན། གཞན་དག་གད་མོའི་གཏམ་དུ་འགྱུར་རྒྱུ་ལས་ཅང་མེད་ལ། འཇིག་རྟེན་སྤྱིའི་རྒྱུན་ཤེས་དང་མི་མཐུན་པའི་ལས་ཤིག་ཏུ་ཡང་འགྱུར་འགྲོ་བས། "བྱ་དགའ་དེ་ནི་ངས་དང་ལེན་བྱ་གཏན་ནས་མི་འོས་སོ"ཞེས་གུས་པའི་ཐལ་སྦྱར་དང་བཅས་ཞུ་རྒྱུ་དང་ལྷན། རྣམ་པ་ཚོར་ཐུགས་ཕམ་དང་ཐུགས་སུན་མི་འབྱུང་བའི་རེ་བ་ཡང་ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་ལྷོ།

ཁོ་བོས་རྣམ་པ་ཚོ་ལ་འཕྲིན་འདི་འབྲི་སྐབས། "ངན་པ་ཡར་སར་བཞག་ན། ཞོང་རྗེབ་ཀྱི་མཚམས་མི་ཆད"ཅེས་པའི་དཔེ་རང་དུ་དགོངས་མི་འོང་ངམ་སྙམ་པའི་རྣམ་རྟོག་དང་སེམས་ཁྲལ་ཅུང་ཟད་སྐྱེས་ནའང་། ཡང་ཞིབ་ཏུ་བསམ་དུས། སྤྱི་པའི་དོན་བྱ་རྒྱ་གང་ཆེ་ཞིག་ལ་དམིགས་ཏེ་ཕུག་ལས་སྐྱབ་ཀྱིན་པའི་ཁྱེད་ཅག་ལ་ནི། ཁོ་བོ་སྙིང་གི་མོས་པ་དང་ལྷ་ཚུལ་འདི་ཙམ་ཐུགས་ལ་ཞོང་བའི་བློ་རྒྱ་ཡོད་ངེས་སྙམ་པའི་ཡིད་ཆེས་སྐྱེས་བྱུང་བས། རང་རེ་གངས་ཅན་པའི་ལས་སྒོ་ཕྲ་རགས་ཐམས་ཅད་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པའི་རེ་བ་དང་བཅས་ལྷན་ཅིག་བསམ་བློ་བཏང་ཐུབ་ན་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ལ། སྔོན་གཡེང་སྤེལ་བ་ཡུན་ཐུང་ལ་འགྲུབ་པར་བཅོལ་ལགས་སོ། །

སྒོ་ཤེས་རབ་ཀྱིས ༢༠༡༣/༡༠/༡༥/ཉིན་ལ།"

སྒོ་ཤེར་གྱིས་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཕྱིར་སློག་གི་མགོ་འཁྲུག་གཞི་ལ་ལྟ་བ།

སྤོབས་པ་མཐའ་ཡས།

ཁར་སང་དེ་རིང་བོད་ཡིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་བའི་བརྒྱུད་ལམ་ཁ་ཤས་ན་སྒོ་ཤེར་གྱིས་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་དང་ལེན་མ་བྱས་པའི་སྐོར་ལ་གླེང་མོལ་བྱེད་པ་མཐོང་། སྒོ་ཤེར་གྱིས་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་མི་ལེན་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་སྒོ་ཤེར་གྱིས་བྲིས་པ་དེ་རྩོམ་རིག་མིན་ཏེ་དབྱིན་ཡིག་གི་Literatureམིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཀོད་འདུག ཡིན་ན་ཡང་། དེ་ནི་ཐ་སྙད་ལ་གོ་བ་མ་ལོན་པའི་སྐྱོན་ཞིག་འདུག་བསམ། དཔེར་ན། བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་སྟེ་Tibetan Literature གང་ཡིན་ཞེ་ན་བཀའ་འགྱུར་བསྟན་འགྱུར་དང་། དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ། རྗེའི་ལམ་རིམ་ཆེན་མོ། གླིང་ཆེན་མཛོད་བདུན། མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར། ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་སོགས་ལ་མཛུབ་མོ་འཛུགས་མི་ཐུབ་ཟེར་མཁན་སུ་ཡང་མེད། སྒོ་ཤེར་ལྟར་ན་དེ་དག་ཀྱང་རྩོམ་རིག་མ་ཡིན་སྟེ་ནང་ཆོས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་སྟོན་པ་ཙམ་རེད། རྒྱ་གར་གྱི་གནའ་བོའི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་བཤད་དུས་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་མཚན་གཞིར་གླེང་། དེ་བཞིན་དུ་པ་ལིའི་རྩོམ་རིག་དང་། ལེགས་སྦྱར་གྱི་རྩོམ་རིག་ཞེས་གླེང་སྐབས་སྐད་རིག་དེའི་སྟེང་དུ་ཡོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཤུལ་བཞག་ཚང་མ་རྩོམ་རིག་ཡིན་ཞིང་དེ་ལས་གཞན་དུ་གྱུར་པའི་རྩོམ་རིག་ཞེས་ལོགས་སུ་དགར་རྒྱུ་མེད། དེ་བཞིན་དུ་ཨི་ཛིབ་ཀྱི་གདོད་མའི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་གླིང་དུས་སྐད་གྲགས་ཅན་གྱི''འཆི་བའི་གཞུང་'མཚན་གཞིར་བཞག་ནས་གླིང་བཞིན་ཡོད།

སྤྱིར་ན་literatureགྱི་སྐད་དོད་ནི་ལ་ཏིན་ལས་བྱུང་ཞིང་ཚིག་རང་སྟེང་ན་'ཡི་གེ་ལས་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ''ལྟ་བུ་ཞིག་ལས་གོ་དོན་གཞན་ཞིག་མེད། དེ་ཡང་ཡིན་ཏེ། རྩོམ་ཟེར་དུས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བྲིས་ཡོད་པའི་སྐད་ཆ་ཞིག་ལ་གོ་བ་ཡིན། སྒོ་ཤེར་གྱིས་བྲིས་པ་དེ་དག་ཀྱང་དེ་ལས་མ་འདས་པས་དེ་རྩོམ་མིན་ན་རྩོམ་ཞེས་པའི་མཛུབ་མོ་འཛུགས་ས་མི་རྙེད་པར་འགྱུར། དེ་ནི་སྒོ་ཤེར་ཁོ་རང་གིས་དྲངས་པའི་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་Literature རང་སྟེང་ནས་གོ་བ་བླངས་ནས་བཤད་པ་ཡིན། literature ཟེར་བ་བོད་སྐད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལ་བསྒྱུར་ཚོག་པ་སྒོ་ཤེར་ཁོང་རང་གིས་ཀྱང་བཞེད་པ་འདྲ་བས་དེ་ལྟར་ན་ཡིག་ཐོག་ཤུལ་བཞག་གི་སྐད་ཆ་ཡིན་ན་རྩོམ་རིག་ཡིན་པས་ཁྱབ་དགོས། སྒོ་ཤེར་གྱིས་བྲིས་པ་ཡང་དེ་ལས་མ་འདས་པས་རྩོམ་རིག་ཡིན་པར་ངེས།

རྩོམ་རིག་ཟེར་བ་དེ་དང་literature གཉིས་གོ་དོན་གཅིག་ཏུ་སྒྱུར་ཚོག་ན་སྒོ་ཤེར་གྱིས་བྲིས་པ་དེ་དག་རྩོམ་རིག་གི་གྲས་སུ་བགྲང་མི་རུང་བ་མེད་དེ། རྩོམ་རིག་ནི་སྤྱིའི་ཆ་ནས་རྟོག་བཟོས་དང་རྟོག་བཟོས་མ་ཡིན་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཡོད། རྩོམ་རིག་གི་དབྱེ་བ་འདི་ལ་དབྱིན་སྐད་དུ་fiction and non fiction ཟེར། དེ་ཡང་སྒྲུང་རྩོམ་ལྟ་བུ་རྟོག་བཟོས་ཡིན་ལ། མི་ཚེའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་རྟོག་བཟོས་མ་ཡིན་པའི་རིགས་སུ་དབྱེ་བ་རྩོམ་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་སྟངས་ཡིན། ཐ་ན་དཔེ་ཚོང་ཁང་ཞིག་ལ་སོང་ནས་ལྟོས་དང་སྤྱིའི་ཆ་ནས་དབྱེ་བ་དེ་ལྟར་ཕྱེས་ནས་བང་ཁྲིའི་སྟེང་དུ་བསྒྲིགས་ཡོད།

ད་དུང་གཞུང་ལུགས་གཞན་ན་སྙན་ངག་གི་རྒྱན་གྱིས་སྤྲས་པའི་རྩོམ་དང་མ་སྤྲས་པའི་རྩོམ་སྟེ་རིགས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ཡང་ཡོད། རང་རེའི་སྙན་ངག་སྤྱང་གཞི་གྲགས་ཅན་སྙན་ངག་མེ་ལོང་མའི་ལུགས་ལྟ་བུ་ཡིན་ན་རང་བཞིན་བརྗོད་པ་དང་འཕྲོག་པོར་བརྗོད་པ་ཞེས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་སྦྲ་དག་སྦྲོས་གཙང་གིས་བཀོད་པ་ཚང་མ་སྙན་ངག་ཀྱང་ཡིན་པར་འདོད་དེ་ན་བར་སྙན་པ་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་བརྗོད་པ་ཡིན་པས་སོ།། དེ་ནི་དོན་ལ་ཡང་ཧ་ཅང་གནས་པར་འདོད། རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱ་ལས་དབྱེ་བ་ཧ་ཅང་མང་པོ་ཡོད། དཔེར་ན། རང་བྱུང་ཚན་རིག མཚན་ཉིད་རིག་པ། ལོ་རྒྱུས། ཁྲིམས་ལུགས། ཟློས་གར། ངག་རྒྱུན་གཏམ་རྒྱུད་ཡི་གེར་བཀོད་པ་སོགས་མདོར་ན་ཡིག་ཐོག་ན་ཡོད་པའི་ཤུལ་བཞག་ཚང་མ་རྩོམ་རིག་རེད། ཡིན་དོན་ནི་དེ་དག་ཚང་མ་ཡང་literature ཞེས་པའི་དབྱེ་བ་ཡིན་པས་སོ།།

སྒོ་ཤེར་ལྟར་ན་གལ་སྲིད་མ་འོངས་པར་མི་ཞིག་གིས་ནང་ཆོས་རིག་པའི་དེབ་འབྲི་མཁན་ཞིག་ལ་བྱ་དགའ་གནང་བ་ཡིན་ན་ཕར་ཕྱིན་གྱི་གཞུང་བརྩམས་མཁན་ལ་ཡང་མི་འོས། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བྲིས་པ་ལས་ནང་ཆོས་རིག་པ་བྲིས་པ་མིན། དབུ་མའི་གཞུང་བརྩམས་ན་ཡང་དབུ་མའི་ནང་དོན་ཅན་བྲིས་པ་ལས་ནང་ཆོས་རིག་པ་བྲིས་པ་མིན་སོགས་བརྗོད་དགོས་པར་འགྱུར། རྫོགས་ཆེན་བྲིས་ན་ཡང་ཁྲིག་ཆོད་ཐོད་རྒལ་བྲིས་པ་ལས་ནང་ཆོས་རིག་པ་བྲིས་པ་མིན་ན་སུ་གཅིག་ལ་ཡང་སྤྲད་ས་མི་རག་པར་འགྱུར།

དཔེར་ན། ཆ་རྒྱུས་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་ནོ་སྦེལ་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ལས་འཁྲོས་ནས་ཙུང་ཙམ་གླེང་ན་གོ་བ་ལེན་བདེ་བར་སེམས། ༡༩༠༣ལོར་ནོ་སྦེལ་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཐོབ་མཁན་འཇར་མན་པ་ཐེ་ཇོར་མོམ་སན་Christian Matthias Theodor Mommsen (1817 – 1903)ཡང་ལོ་རྒྱུས་མཁས་པ་དང་གསར་འགོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་སྒྱུ་རྩལ་རྩོམ་རིག་གཙོ་བོར་འབྲི་མཁན་ཞིག་མིན། ཁོང་གིས་བྲིས་པའི་རོ་མན་ལོ་རྒྱུས་ནི་བརྩམས་ཆོས་ཚབ་མཚོན་དུ་འཛོག་གིན་ཡོད། སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་ཁྱབ་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ཡིན་ནས་བཟུང་སྟེ་དེ་ལ་རྩོམ་རིག་གི་སྒྱུ་རྩལ་ནད་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡོད་དགོས་པ་རེད། ཁོང་གིས་བྲིས་པ་མང་པོ་ཞིག་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་ན་ཡང་ནོ་སྦེལ་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་འབུལ་མཁན་གྱིས་འབུལ་རྒྱུད་དང་བཞེས་མཁན་གྱིས་བཞེས་རྒྱུད་མཛད་མི་རུང་བ་མེད་པ་དེ་ནི་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཡིན།

སྤྱིར་ན་ང་ནི་སྒོ་ཤེར་ལ་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་འབུལ་དགོས་ཟེར་མཁན་མིན་ལ་འབུལ་མི་རུང་ཟེར་མཁན་ཡང་མིན། འོན་ཀྱང་། སྒོ་ཤེར་གྱིས་བྱ་དགའ་འདི་མ་བཞེས་དོན་དེ་literature གྱི་གོ་བ་མ་ལོན་པ་ཙམ་ཡིན་ན་ཕངས་པར་བསམས་ནས་བློ་ངོར་འཕེལ་འདི་བྲིས། དེ་བཞིན་དུ་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་གནང་མཁན་ཚོར་རྒྱབ་སྐྱོར་མཆོག་པའི་ཆེད་དུ་ཡང་ཡིན། སྒོ་ཤེར་གྱིས་བྱ་དགའ་འདི་མ་བཞེས་བཞེས་འདོད་མེད་ན་མི་བཞེས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཆ་ཚང་ཡོད་པས་འདིའི་ཐད་ལ་ཁོང་གིས་འགྲེལ་བཤད་གཏན་ནས་མི་དགོས། མ་མཐའ་ཡང་ཐ་སྙད་འགྲེལ་ལོག་བྱས་ན་ཕན་ཐོགས་མེད། དེ་ནི་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྟེང་གི་ཞབས་འདྲེན་ཞིག་ཏུ་ཡང་འགྱུར་སྲིད།

ཀླུ་སྒྲོན་གྱི་འབྲུམ་པ་དང་སྒོ་ཤེར་གྱི་ཐལ་ལྷག>

དགུ་རོང་སྲུན་གྲོལ།

"__སྤོབས་པ་མཐའ་ཡས་ཟེར་པ་དག་གིས་དབྱིན་ཡིག་ཤེས་མདོག་གིས་སྣ་རྒྱག་གི་ཚུགས་ཀ་བརྟོལ་སྟངས་ལ་ཡིད་འཐད་རང་མ་བྱུང་།

ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་སྒོ་ཤེར་གྱིས་ཀླུ་སྒྲོན་གྱི་འབྲུམ་པའི་སྐབས་ལ་གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཐལ་ལྷག་ཚ་པོ་གཞུ་སྐྱངས་འདི་ནི་བརྩེ་སེམས་ཀྱིས་ཁེངས་པའི་ཡབ་ཆེན་ཞིག་གིས་རང་གི་བྱིས་པ་བུ་ཚགས་ཤིག་ལ་སེར་སྐྱའི་དང་ནས་འབྲུམ་ལྷག་གཞུ་བའི་ཉམས་སྣང་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་སོ།"ཞེས་དང་།

"......ད་རེབ་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་འདིས་ཀླུ་སྒྲོན་དང་སྒོ་ཤེར་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་རིན་ཐང་ལྟ་ཚུལ་གཅིག་མིན་ཙམ་མ་ཡིན་པར་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་ངོས་འཛིན་གསལ་མིན་དང་རྩོམ་རིག་གི་རིན་ཐང་ལ་གོང་བཀུར་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ཀྱི་བསྡུར་ཚད་ཅིག་མཚོན་གྱིན་འདུག མ་གཞི་ནས་ཕྱི་སྡོད(ཕྱི་ན་ཡོད་པའི་ངེས་དོན་གྱི་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་རྩོམ་མཁན་ནི་འཛམ་ནོར་གཙོས་མི་བུ་རེ་འགའ་ཙམ་ཞིག་མ་གཏོགས་མེད།) བོད་མིའི་ཁྲོད་ཀྱི་གསར་འཚོར་རྩོམ་འབྲི་མཁན་དག་ནི་ཉུང་མཚར་པོ་ཞིག་འདུག གང་ལ་ཞེ་ན། ཁོ་པ་ཚོའི་སྣང་ངོར་ལ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་སློབ་གསོའི་སྐོར་ནས་ལྷགས་རྩོམ་མཛད་མཁན་དང་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་པ་དང་ཕན་འདོགས་པའི་རྩོམ་འབྲི་མཁན་མཐའ་དག་རྩོམ་པ་པོ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། བོད་ཀྱི་བསམ་བློ་བ་གྲགས་ཅན་ཞོགས་དུང་དང་། མཆོ་སྔོན་གྱི་སྨན་པ་གྲགས་ཅན་རྒྱ་ཡེ་ཉི་མ། མཁན་པོ་ཚུལ་ཁྲིམ་ལོ་སོགས་པར་རྩོམ་པ་པོའི་གདུགས་མིང་སྦྱར་སྦྱོང་བས་སོ།། རྩོམ་པ་པོ(Writer)ནི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ངོས་ནས་འཛོག་དགོས་ལ། དེ་ཡང་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་ཅིས་ཀྱང་ཡིན་དགོས། ལྷག་དོན། སྙན་དག་དང་བརྩམས་སྒྲུང་། འཁྲབ་གཞུང(ཟློས་གར་ཡང་ཚུད)བཅས་ཀྱི་ངོས་ནས་འཛོག་གིན་འདུག གང་ལ་ཞེ་ན། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལམ་ནི་ལེགས་ལམ་དང་ལོག་ལམ་གཉིས་ཀྱིས་གྲུབ་ཡོད་སྐབས། མང་ཉོས་ཤིག་ལེགས་ལམ་དུ་དགྲི་བར་བྱ་བ་ནི། རྩོམ་པ་པོ་དག་གི་འོས་འགན་ཞག་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད་པས། འཛམ་གླིང་ནོར་པེལ་རྩོམ་རིག་གཟེངས་རྟགས་ཀྱི་ཁ་ཕྱོགས་ཀྱང་འདི་ལ་གཏད་ཡོད། རྩོམ་པ་པོ་དག་ནི་ཆླབས་ཆེ་བའི་ཡི་གེའི་སྒྱུ་འཕྲུལ་པ་ཞིག་ཏུ་སྤྲུལ་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཁ་ཕྱོགས་དྲང་པོར་བསྒྱུར་གྱིན་ཡོད།

ཡིན་ནའང་། ཁོང་ཚོའི་སྣང་ངོར་ལ་སྤྱི་ཚོགས་ཟེར་པ་ནི་དྲང་ཕྱོགས་ནས་ཟད་མི་ཤེས་པའི་རིན་ཆེན་ནོར་མཛོད་ལྟ་བུ་དང་ལོག་ཕྱོགས་ནས་གློས་མི་བཟོད་པའི་གད་སྙིགས་ཀྱི་ཕུང་ཚོགས་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད། དེར་བརྟེན། ཁོང་ཅག་གི་སེམས་རྒྱུད་ནི་ནམ་ཞར་སྐྱོ་ཤེས་ཀྱིས་ཁེངས་ཤིང་སྐྱོ་ཤེས་དེ་ནི་ཁོང་ཚོའི་རྩོམ་རིག་གི་སྒྱུ་འཕྲུལ་སྟོན་པའི་ལྷ་སྦྱོག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད་ལ། ཡང་གཅིག་བཤད་ན། སྐྱོ་ཤེས་ནི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཆོན་ཐབས་ཤིག་ཀྱང་རེད་འདུག རྩོམ་པ་པོ་དེའི་རྒྱུད་ན་སྐྱོ་ཤེས་དྲག་པོ་ཞིག་མེད་ཚེ་གང་དེས་བྲིས་པའི་བརྩམས་ཆོས་ནི་ཚོན་སྐྱིག་བྱུག་པའི་བུད་མེད་ཀྱི་གདོང་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན། འོ་ན། སྐྱོ་ཤེས་དེ་གང་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དེ་ནི་འཚོ་བའི་ཁྲོད་ནས་སྐྱེས་ཤིང་འཚོ་བའི་ཁྲོད་ནས་དྲག་ཏུ་འཕྱུར། དེར་བརྟེན། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་སྨྲ་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས'རྩོམ་རིག་ནི་དངོས་ཀྱི་མྱོང་འབྲས་ཡིན'(literature is the consequence of experience)ཟེར་བ་རེད།

གང་ལྟར། རྩོམ་པ་པོ་ནི་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་སམ་ཡང་ན་སྒྱུ་རྩལ་བརྩམས་ཆོས་དང་བདག་ཉིད་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་ཅན། རྩོམ་ལུས་དེ་འདྲ་བྲིས་མ་མྱོང་བའི་དཔེ་དེབ་རྩོམ་མཁན(Author)ཞིག་ལ་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཞེས་པ་ཞིག་སྤྲད་བཞག་ཆེ། དོན་གྱིས་རྩོམ་རིག་གི་རིན་ཐང་ལ་དམའ་ཕབ་པ་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་མ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱིས་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་གྲུལ་དག་ཅིག་འབྲི་མ་ཤེས་རུང་དེ་ནི་སྐྱོན་ཅན་དུ་ག་ལ་བརྩིས་མོད། འོན་ཀྱང་། ཁྱེད་ཀྱིས་རྩོམ་རིག་ངག་ལ་འཁྱེར་ནས་རྩོམ་རིག་གི་རྩིས་ཐང་ལ་རྫོག་བརྫིས་གཏོང་བ་ནི་ཡི་གེ་པའི་ནག་ཉེས་ཀྱི་རིགས་ཤིག་ཏུ་ཅིས་ཀྱང་བརྩི་དགོས། དེར་བརྟེན། ཀླུ་སྒྲོན་སོགས་ཀྱིས་ད་ཕྱིན་ནག་ཉེས་འདི་འདྲ་གསོག་པར་མཚམས་འཛོག་གནང་རོགས་ཞུ། གཞན་ཡང་དམངས་གཙོའི་སྲིད་ལུགས་ཀྱི་གྲོས་གཞི་ཐག་གཅོད་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་མང་མོས་ཞེས་པ་འདི་ལའང་གོང་བཀུར་ཞེན་ཙམ་གནང་རོགས། ཁྱེད་ཚག་དཔྱད་འདེམས་པའི་མང་མོས་ཟེར་བ་ནི་ཏག་ཏག་གང་དྲན་དྲན་ཞིག་རེད། དམངས་གཙོའི་སྲིད་ལུགས་ཁྲོད་ཀྱི་མང་མོས་ཀྱི་འཐབ་སྙེགས་དངོས་ནི། དྲང་དཔྱོད་དང་རུང་བསྟུན་གཉིས་རེད་འདུག

ད་རེབ་ཀླུ་སྒྲོན་སོགས་ཀྱིས་དེ་ལས་འགོངས་ཏེ་འཇོག་དཔྱོད་བགྲིས་འདུག ཇི་ལྟར་འཇོག་འདུག་ཟེར་ན། ཚད་ཤེད་གི་རྩ་དོན་ངོས་ལས་འཇོག་འདུག་སྟེ། ཁོང་ཚོའི་ཚད་ཤེད་དེ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཚད་ཤེད་ཞིག་ལས་རྩོམ་རིག་རང་ལྟོག་གི་ཚད་ཤེད་ཞིག་ཡེ་ནས་མིན་པ་རེད། ཇི་ལྟར་ཤེས་ཐུབ་ཅེ་ན། སྒོ་ཤེར་གྱི་ང་ཚོ་སད་རན་ཞེས་པར་རྩོམ་ལུས་དང་། བརྗོད་དོན་གྱི་ངོས་ནས་མ་དཔྱད་པར་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་མིན་གྱི་ངོས་ནས་བསྡུས་འདུག་སྟེ། ཁོང་ཆོས"བོད་ནང(དུ)གི(ཡིག་ནོར་ཡིན་ས་རེད)བཞུགས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་སྒོ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ལགས་ཀྱིས"ང་ཚོ་སན་རན"ཞེས་པའི་པའི་དཔེ་དེབ་སྤྱི་ཚོགས་དང་སློབ་གསོའི་ཁ་ཕྱོགས་གསལ་སྟོན་བྱེད་པར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་གངས་ཅན་པའི་ཁྲོད་དུ་གཡོ་འགུལ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསླངས་པ་དེར་ཐོབ་སོང་ལ"ཞེས་བསྒྲགས་འདུག འདི་ནི་རྩོམ་རིག་ལ་ལྟ་བའི་ཁོང་ཚོའི་མིག་དབང་རེད་ལ། ཁོང་ཚོའི་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཟེར་བའི་ཚད་ཤེད་ཡང་རེད་འདུག དེར་བརྟེན། སྒོ་ཤེར་གྱིས་ཁོང་ཚོར་བརྡ་ལན་གསལ་པོ་ཞིག་སྤྲད་འདུག སྒོ་ཤེར་ན་རེ། "སྤྱིར་བཏང་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཞེས་པ་དེ་ཐོག་མར་ཇི་ལྟར་ཚུགས་པ་དང་། བར་དུ་ཇི་ལྟར་འདེམ་གྱི་ཡོད་པ། ཐ་མར་ཇི་ལྟར་གནང་གི་ཡོད་པ་སོགས་ཕྲན་གྱིས་རྩ་བ་ནས་ཤེས་ཀྱི་མེད་ལ། བྱ་དགའ་དེ་རྩོམ་ཡིག་གང་འདྲ་ཞིག་ལ། ཆ་རྐྱེན་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཚང་མིན་གྱི་ཐོག་ནས་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱང་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་མ་གྱུར་མོད། དེ་ཉིད"རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ"ཞིག་ཡིན་ཕྱིན། དེ་ལེན་པའི་འོས་ཐོབ་ཁོ་བོར་རྩ་བ་ནས་མེད་པའི་ཚུལ་གསལ་བཤད་མདོར་བསྡུས་ཤིག་མ་ཞུས་ཐབ་མེད་དུ་མཐོང་།" ཞེས་དང་། སྐོར་ཞིག་གིས་ད་རེབ་ཀྱི་བྱ་དགའ་དེ་མ་བླངས་པ་ནི། ཁོང་གིས་ཁེངས་སྐྱུངས་བྱས་ཚུལ་ཡང་ཟེར་གྱིན་འདུག་མོད། དོན་ལ་དེ་ནི་ཁོ་པ་ཚོའི་ཤོད་སྟངས་ཤིག་རེད། སྒོ་ཤེར་གྱི་བརྗོད་ལན་ཁྲོད་ཀྱི་གཙོ་ཤོས་ནི་གོང་དུ་དྲངས་པ་དག་རེད། ཞིབ་ཏུ་སེམས་དང་གོ་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསྟན་འདུག

གལ་སྲིད། ཀླུ་སྒྲོན་སོགས་ཀྱིས་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་མིན་གྱི་ཐད་ནས་བྱ་དགའ་ཞིག་སྤྲོད་འདོད་ན"རྩོམ་རིག"ཅེས་པའི་ཡིག་ཚོག་དེ་གཉིས་བླངས་ཏེ། རྒྱ་ནག་གིས་ནོར་པེལ་གཟེངས་རྟགས་ལ་ཁ་གཏད་བཅག་ནས"ཁུང་ཙི་གཟེངས་རྟགས"ཤིག་ད་ལྟའི་ཤུ་ཏུ་སུའི་སྲིད་འཛིན་གཏུམ་གཅོད་པ་ཕུའུ་ཐིན་ལ་སྤྲད་པ་ལྟར། "ཀླུ་སྒྲོན་བྱ་དགའ"ཟེར་བ་ཞིག་ཀྱང་གང་འདོད་ཀྱིས་སྤྲད་བཞག་ན་སུ་ལའང་བསམ་འཆར་ཡོད་རྒྱུ་མ་རེད་འདོད། གང་ལ་ཞེ་ན། རྒྱ་ནག་གི་ཁུང་ཙི་གཟེངས་རྟགས་ཟེར་བ་དེ་ལ་དྲང་པོ་བྱུང་མ་ཐལ་ཟེར་ནས་སྐད་རྒྱག་མཁན་སུ་གཅིག་མེད་པ་དེའོ།། གང་ལྟར་ཡང་། ད་རེབ་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་འདི་ནི་ཀླུ་སྒྲོན་ཟེར་བ་དེས་སྒོ་ཤེར་གྱི་ལག་ནས་འབྲམ་ལྷག་ཚ་ཐག་ཆོད་ཅིག་ཉོས་པ་ལས་གཞན་མིན། ཡིན་ནའང་། ཕྱི་སྡོད་པ་རེ་འགས་སྒོ་ཤེར་གྱིས་དབྱིན་ཇིའི་ཡིག་སྐད་དུ་གྱུར་པའི(literatures)ཞེས་པའི་དོན་གོ་མེད་ཚུལ་དང་ནོར་བེལ་རྩོམ་རིག་གཟེངས་རྟགས་བཞེས་མྱོང་བའི་སྐུ་ཞབས་མོམ་སན(Christian Matthias Theodor Mommsen (1817 – 1903)དྲངས་ནས་སྐྱབ་ཁུལ་བྱེད་ཀྱི་འདུག མ་གཞི་ནས་སྤོབས་པ་མཐའ་ཡས་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་ལེ་ཁེའི་རིག་མཛོད་དུ་འཁོད་པའི་དབྱིན་སྐད་དུ་གྱུར་པའི(literatures)ཞེས་པའི་ལྟོག་པ་རང་ངོས་ཀྱི་དོན་ཙམ་མ་གཏོགས་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ངོས་ནས་གླེང་མི་འདུག མ་ཟད། ཁོང་གིས་ལེ་ཁེའི་རིག་མཛོད་དུ་འཁོད་པའི་རྩོམ་རིག་གི་མཚན་གཞི་གཙོ་བོ་དེ་དག་ཀྱང་སྦས་འདུག

ཏག་ཏག་ལེ་ཁེའི་རིག་མཛོད་དུ་འདི་ལྟ་སྟེ། (Literature (from Latin litterae (plural); letter) is the art of written work. The word literature literally means: "things made from letters". Literature is commonly classified as having two major forms—fiction and non-fiction—and two major techniques—poetry and prose)"

རྩོམ་རིག་ནི(ལ་ཏིན་གྱི་སྐད་ལས་བྱུང་ཞིང་ཕྱིས་སུ) རྩོམ་ཆོས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་དུ་གྱུར། རྩོམ་རིག་གི་ཚིག་དོན་ནི"ཡིག་འབེབ་ལ་བརྟེན་ནས་བཟོས་པའི་མཁོ་ཆོས"ཏེ། སྤྱི་ཡོངས་ཀྱིས་རྩོམ་རིག་ལ་རྣམ་པ་རྟོག་སྤྲོས་ཅན་དང་དངོས་བྱུང་ཅན་གཉིས་དང་གཞན་ད་དུང་ཐབས་རྩལ་སྙན་ངག་ཅན་དང་ལྷུག་རྩོམ་ཅན་གཉིས་སུ་དབྱེ་ནས་མང་ཉོས་ཀྱིས་སྔེ་ཚན་དེ་ལྟར་བགར་འདུག"(ཞེས་འཁོད་པ་དག་ཐད་བསྒྱུར་བྱས་ཡོད།) གལ་སྲིད། གཞན་གྱི་ཚིག་ཅིག་འདྲེན་འདོད་ཆེ་མགོ་སྟུ་ཚང་ནི་ཞིག་འདྲེན་རྒྱུ་ནི་སྟུག་ཐོག་པ་ཞིག་གི་གཟུར་མེད་ཀྱི་འགག་འཁྲི་ཉག་ཅིག་རེད། དེ་མིན་སྦྲ་རྒྱུག་གི་སྐད་ཚིག་དེའི་རྐུབ་རྫོལ་འོང་ནི་རེད།

གཞན་ད་དུང་ཡེ་ལོ1902ལོར་ནོར་པེལ་རྩོམ་རིག་གཟེངས་རྟགས་བཞེས་པའི་སྐུ་ཞབས་མོམ་སན་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་ཁོང་ལ་ནོར་པེལ་རྩོམ་རིག་གཟེངས་རྟགས་སྤྲད་ཚུལ་གྱི་གྲུ་ཆོམ་བཤད་འདུག་མོད། ཆེར་མི་སྒྲོན་ཏེ་དེའི་ཐད་ནས་ངས་ཁྱོད་ལ་བློ་འབྱེད་ཕྲན་ཙམ་བྱེད།

ནོར་པེལ་གཟེངས་རྟགས་དྲ་ངོས(http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1902/index.html)སུ་སྐུ་ཞབས་མོམ་སན་ལགས་ལ་གཟེངས་རྟགས་འབུལ་དགོས་པའི་མཚམས་སྦྱོར་གྱི་ནང་དུ(the Nobel Prize in Literature 1902 was awarded to Theodor Mommsen "the greatest living master of the art of historical writing, with special reference to his monumental work, A history

of Rome") "1902ལོའི་ནོར་པེལ་རྩོམ་རིག་གཟེངས་རྟགས་འདི་ནི་ རླབས་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྩོམ་ཆོས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཚོན་ཐབས་ཕུལ་བྱུང་སྤྱད་ཅིང་། དམིགས་བསལ་གྱིས་ཁོང་གི་སེམས་ཧེན་དུ་གྱུར་ཡོད་པའི་དཔེ་དེབ་སྟེ<<རོམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས>>རྩོམ་མཁན་ཐེཨོ་ཌོར་མོམ་སན་ལགས་སུ་སྩལ་ཡོད།"ཅེས་འཁོད་འདུག སོམས་དང་འདི་པ་ཚང་གིས་ཀླུ་སྒྲོན་ཚང་གིས་བསྒྲགས་པ་ལྟར་རྩོམ་པ་པོ་སློ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ལགས་ཀྱིས"ང་ཚོ་སན་རན"ཞེས་པའི་པའི་དཔེ་དེབ་སྤྲི་ཚོགས་དང་སློབ་གསོའི་ཁ་ཕྱོགས་གསལ་སྟོན་བྱེད་པར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་གངས་ཅན་པའི་ཁྲོད་དུ་གཡོ་འགུལ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསླངས་པ་དེར་ཐོབ་སོང་ལ་ཞེས་གང་དྲན་གྱིས་ཀྱི་རིང་ཞིག་བཏབ་མི་འདུག་སྟེ། ལྟོག་སྟེ"རླབས་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྩོམ་ཆོས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཚོན་ཐབས་ཕུལ་བྱུང་སྤྱད་ཅིང"……།ཞེས་གང་དེའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་སྙིང་ལ་བབས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ། ནོར་པེལ་རྩོམ་རིག་དཔྱད་འདེམ་ལྟེན་ཚོགས་ནི་ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་དཔྱད་འདེམས་ཚོགས་ཆུང་ལྟར་ཕྱི་བླ་སྐོར་ཞིག་དང་ཟ་ལེ་རྒྱ་སྐོར་ཞིག་གིས་རང་སྣང་གང་དྲན་གྱིས་མང་མོས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱིན་མེད་པ་ཁོ་ཚང་གིས་བདམས་པའི་བརྩམས་ཆོས་དག་ལ་བལྟས་ན་ཧྭག་སེ་བློ་ངོར་འཁྲིད་ཡོང་བས། དེ་གཉིས་མཚུངས་རྟགས་འགོད་མི་རུང་པ་ནི་མ་མཐའི་རྒྱུན་ཤེས་ཤིག་རེད།

སྐུ་ཞབས་ལགས། རྣམ་པ་རྟོག་སྒྲོམ་ཅན་གྱི་བརྩམས་སྒྲུང་ལ་དངོས་ཡོད་སྒྲོམ་སྒྲུང(Realist fiction)དང་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོམ་སྒྲུང་།(History fiction) རྟེ་ཤིང་སྲོག་ཆགས་རིག་པའི་སྒྲོམ་སྒྲུང་།(naturalistic fiction) དཔྱད་བརྗོད་སྒྲོམ་སྒྲུང་།(commentary fiction) ཚན་རིག་སྒྲོམ་སྒྲུང(Science fiction)བཅས་ཡོད་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པས་སྐུ་ཞབས་མོམ་སན་ལགས་ཀྱི<<རོམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས>>ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲོམ་སྒྲུང་གི་རྩོམ་ཐབས་སུ་གཏོགས་པ་སྨྲ་ཅི་ལ་དགོས། འོ་ན། སློ་ཤེར་གྱི་ང་ཚོ་སན་རན་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་དེ་ལ་རྩོམ་རིག་གི་ཆ་གང་ཞིག་འདུས་ཡོད་དམ། གནའ་བོའི་ཀ་རི་སིའི་སྒྲུབ་རབས་པ་ཆེན་པོ་ཨོ་མར་ཡང་(Homer)དཔའ་བོའི་མཛད་རྗེས་སྐན་ངག་ཏུ་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས(Epic poetry)རྩོམ་མཁན་ཞིག་ཡིན་པས་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་ན་རྩོམ་རིག་ཏུ་མི་གཏོགས་ཚུལ་སྨྲ་བ་ནི་མ་གཞི་ནས་ལུས་པོ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་ཀྱང་བློ་མིག་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ལྟོང་བ་རང་ལས་གཞན་ཅི་མིན། དེ་མིན་རང་རེའི་བོད་ཀྱི་གེ་སར་གྱི་སྒྲུང་ཡང་དཔའ་བོའི་མཛད་རྗེས་སྐན་ངག་ཏུ་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཡིན་པ་རེད། དེ་དང་དེའི་ཕྱིར་ན་མང་པོ་ཞིག་བཤད་མི་དགོས་ཏེ། གལ་སྲིད། དབྱིན་སྐད་དུ་གྱུར་པའི་རྩོམ་རིག་གི་ཕྱི་ཤུན་དང་ནང་ཤུན་དང་བཅས་བཤུས་བསམ་ན་དེའི་སྐོར་གྱི་དཔེ་གློག་དང་རྒྱུས་ལོན་ཞིབ་ཚགས་བྱེད་དགོས་ནི་རེད། དེ་མིན། སློ་ཤེར་གྱི་དབྱིན་སྐད་དུ་གྱུར་པའི་རྩོམ་རིག་གི་དོན་གོ་ཡི་མེད་ཚུལ་ཙམ་བཤད་ན་དོན་གྱིས་རང་གིས་རང་མཚང་བསྟན་བཞག་པ་ལས་གཞན་གང་ཞིག་ལ་ཐོག་ཡོད་དམ།"ཞེས་སོ།

དགུ་རོང་སྐྱན་གྲོལ་ལ་བསྐུར་བའི་ཐལ་ཕྲུག་ཚ་བོ་གཅིག

འཆི་མེད། (ཇ་ས།)

"གལ་སྲིད་ཁྱོད་ཀྱིས་བཤད་པ་བཞིན་སློ་ཤེར་གྱི་གསལ་ཁ་མེད་པའི་ཡིག་འཕྲིན་ཐུང་ངུ་དེས་ཀླུ་སྒྲོན་ལ་འགྲམ་ལྕག་ཚ་པོ་ཞིག་གཞུས་ཡོད་ཚེ། བདག་གིས་ར་སྤྲོད་བྱས་པའི་རྩོམ་ཡིག་འདིས་ཁྱོད་ཀྱི་ཏམ་སེམས་ཀྱིས་དམར་པོར་ཆགས་པའི་ཧྲུབ་ཐོག་ཏུ་དེ་ལས་ཀྱང་ཚ་ཐག་ཆོད་པའི་ཐལ་ལྕག་ཅིག་གཞུས་པ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་ཤེས་ཡོད་མདོག་མདོག་གིས་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་བཟ་དག་གི་སྙིགས་རོ་ཅན་དེ་དོན་ངོ་མར་སྤྲོབས་མཐའ་ལས་ཁྱེད་རང་ལ་རན་ཤོས་རེད་འདུག "གལ་སྲིད། དབྱིན་སྐད་དུ་གྱུར་པའི་རྩོམ་རིག་གི་ཕྱི་ཤུན་དང་ནང་ཤུན་(དང་)བཅས་བཤུ(ས)་བསམ་ན་དེའི་སྐོར་གྱི་དཔེ་གློག་དང་རྒྱུས་ལོན་ཞིབ་ཚགས་བྱེད་དགོས་ནི་རེད།" ཁྱོད་ཀྱིས་རྩོམ་ཡིག་ཐུང་ངུ་འདི་ཞིབ་མོར་བཀླགས་རྗེས་ད་གཟོད་རང་མགོ་རང་གིས་རྟུང་བའི་བློས་གར་ཁྱོད་ཀྱི་འཁྲབ་སྟོན་པ་གཙོ་བོ་རང་ཉིད་ཡིན་པ་དངོས་སུ་ཤེས་ངེས། ཁྲོན་པའི་ནང་གི་སྦལ་བས་རང་ཉིད་འཁོར་ཚོགས་ཁྲོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོར་མཐོང་གི་ཡོད་པ་ལྟར་ཁྱོད་ཀྱིས་ལེ་གེ་རིག་མཛོད་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་ཁ་ཤས་ལོག་པར་བསྒྱུར་ནས་གནས་ལུགས་གང་ཞིག་རྟོགས་ཡོད་མདོག་མདོག་བཤད་འདུག་མོད། དོན་ངོ་མར་ལེ་གེ་རིག་མཛོད་ནི་མི་སྐྱེར་གསུམ་ཀྱང་རང་དབང་གིས་རྩོམ་སྒྲིག་དང་བཟོ་བཅོས་བྱེད་ཆོག་པའི་རིམ་པ་འཁོག་མའི་དཔེ་མཛོད་ཅིག་ཡིན་པ་ལས། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚད་ལྡན་ཤེས་ཡོན་སྟེ་ཁག་གིས་ཁུངས་འཕེར་འོས་པའི་ཡིག་ཆའི་འབྱུང་ཁུངས་སུ་མི་རུང་པའི་གནས་ལུགས་དེ་ཁྱོད་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་མ་ཤེས་པར་ལེ་གེའི་བཤད་པ་ཁ་ཤས་བདེན་རྫུན་གྱི་ཐིག་ཤིང་དུ་བཟུང་བ་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁྲོན་པའི་ཆེ་ཆུང་གསལ་བཤད་བྱས་པ་ཙམ་ལས་མ་འདས་སོ།།"ཞེས་དང་། "སྐབས་སུ་བབས་པ་དཀྱུས་ལ་འཇུག་པ་ལ་ཐོག་མར་ཁྱོད་ཀྱིས་ཡི་གེ་བ་(Writer)དང་རྩོམ་པ་པོ(Author) གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་རགས་པ་ཙམ་ཡང་མ་ཤེས་པར་ར་མགོ་ལུག་སྒྱུར་བྱས་འདུག་པ་ཁྱོད་ཀྱིས་ད་ལྟའང་ད་དུང་ཤེས་ཡོད་མི་སྲིད། དེ་ཡང་ཁྱོད་ཀྱིས "རྩོམ་པ་པོ(Writer)ནི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ངོས་ནས་འཛོག་དགོས་ལ། དེ་ཡང་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་ཅིས་ཀྱང་ཡིན་དགོས། ལྷག་དོན། སྙན་དག(ངག)དང་བརྩམས་སྒྲུང་འཁྲབ་གཞུང(ཀློས་གར་ཡང་ཟེར)བཅས་ཀྱི་ངོས་ནས་འཛོག་གིན་འདུག" བཤད་ཚུལ་དེ་ནི་(writer)ཞེས་པའི་ཚིག་ཟིན་གྱི་གོ་བ་ཡང་ལོན་མེད་པའི་ངང་ཚུལ་ཉི་ཚེ་བ་ཞིག་སྟེ། རྩོམ་རིག་གི་བརྩམས་ཆོས་མེད་པའི་ཡི་གེ་བའང་(writer)ཡོད་ཚོག་པ་མ་ཟད་ད་ལྟ་ཏ་ཅང་མང་སྟེ། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ཡི་གེར་ཕབ་མཁན་(Oral history writer)དང་མི་སྐྱེར་ཆེ་གེ་མོའི་ལོ་རྒྱུས་(Biography)ཡི་གེར་འབྲི་མཁན་དག་གི་(writer)ཡིན་ལ་རྩོམ་པ་པོ(Author)མ་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲགས་མ་ཡིན་ནམ། ཁྱོད་ཀྱིས་དེའི་རྗེས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་ཡང་རྩོམ་པ་པོའི་ཚབ་ཏུ་རྩོམ་མཁན་(Author)ཞེས་བྲིས་འདུག་མོད། བོད་ཡིག་ཐོག་གི་རྩོམ་མཁན་དང་རྩོམ་པ་པོ་གཉིས་ལ་ནི་ཨིན་ཡིག་གི་(writer)དང་(Author)བཞིན་སྔ་བཞི་བགྲང་རྒྱུ་མེད་པ་ནམ་ལངས་ཉི་ཤར་རེད།

དོན་ངོ་མར་བཤད་ལ་ཁྱོད་ཀྱི་ཧམ་པ་ལ་ཚོད་ཅིག་མེད་པ་འདྲ། ཁྱོད་ཀྱིས་ད་དུང་ "ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་སྨྲ་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས'རྩོམ་རིག་ནི་དངོས་ཀྱི་མྱོང་འབྲས་ཡིན'(literature is the consequence of experience)ཟེར་བ་རེད།" ཅེས་ཁུངས་ལུང་གང་ཡང་མི་དགོས་པར་ཆུ་ནང་དུ་རྟུག་དྲི་བཏང་བ་ལྟར་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལ་རྒྱུས་ལོན་ཡོད་མདོག་མདོག་བཤད་འདུག་མོད། མ་གཞི་ཨིན་ཡིག་ཤེས་མཁན་ཞིག་གིས་བལྟས་ན་མ་ཡིག་ཏུ་མེད་པའི་ "དངོས་ཀྱི"ཞེས་པའི་ཚིག་ཐེ་བ་ཞིག་སྒྱུར་མཁན་ཧམ་ཆེན་དེས་བསྣན་ཡོད་པ་ལས་སླ་བོར་རྟོགས་ཐུབ། གལ་སྲིད། ཚིག་གི་སྦྱིབ་སྦྱོར་སོགས་ཀྱི་ཆ་ནས་བརྟགས་པ་ཡིན་སྲིད་ཟེར་ན་གཏན་ནས་མི་འོས་སྟེ "དངོས་ཀྱི"ཞེས་པའི་ཚིག་དེའི་ནུས་པས་གོ་བ་ཡོངས་རྫོགས་མ་ཡིག་ལོགས་སུ་ཕྱིན་ཡོད།(རྒྱུ་མཚན། Fiction Realism and Existentialism སོགས་ལ་གཟིགས་རོགས།)

ཡང་དགུ་རོང་ཚང་གི་ཧམ་ཆེན་དེས "ཏག་ཏག་ལེ་ཁེའི་རིག་མཛོད་དུ་འདི་ལྟ་སྟེ།……… སྟེ་ཚན་དེ་ལྟར་བགར་འདུག"དུ་དུང་དེ་མ་ཐག་ཏུ་གསལ་བཤད་ཀྱི་ཚུལ་དུ(ཞེས་འཁོད་པ་དག་ཐད་བསྒྱུར་བྱས་ཡོད།)ཅེས་བཤད་འདུག ཨོན་ཀྱང་། དོན་ངོ་མར་རང་ཉིད་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚད་གཞི་གང་ཞིག་ཏུ་ཡོད་མེད་མི་ཤེས་པའི་གྲོགས་པོ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཐ་ན(ཡི་གེ(Letter) ཕྱིས་སུ(Later) གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡང་མཁྱེན་ཡོད་ཚོད་མི་འདུག་པ་ནི་བསམ་བློ་རེ་བཏང་ཆོ་སྙིང་ཡང་རྗེ་བ་ཞིག་རེད།

དེ་བཞིན་ཁོས་ཐད་བསྒྱུར་བྱས་ཡོད་ཅེས་པའི་སྟོང་གཏམ་གྱི་འོག་ཏུ་ཡི་གེ་ལས་བྲིས་པའི་རྩོམ(things made from letters)ཞེས་པའི་ཚབ་ཏུ"ཡིག་འབེབ་ལ་བརྟེན་ནས་བཟོས་པའི་མཁོ་ཆས"ཞེས་ཐ་ན་སྐབས་དེའི(Things Made) ཞེས་པའི་དོན་ཡང"བཟོས་པའི་མཁོ་ཆས"སོགས་སུ་བསྒྱུར་བ་ནི་གཏམ་དཔེར་སྤྲེའུ་ཀྲུབ་དམར་གྱིས་གཞན་གྱི་ཀྲུབ་ལ་བལྟས་ནས་འཕྱ་བའི་དཔེ་གསོན་པོ་རང་དུ་སོང་འདུག་གོ།།

ད་དུང་དེ་ལས་ཀྱང་ཧ་ལས་པ་ཞིག་ནི་རང་གྲོལ་དྲ་བའི་ཁྲོད་པའི་ནང་དུ་ཁ་ཕོ་གནམ་ལ་མི་ཤོངས་མཁན་དེའི་ཐ་ན་ལྷུག་རྩོམ་སྙན་ངག་ཡིན་མིན་ཙམ་ཡང་ཤེས་ཀྱིན་མེད་པ་འདྲ། ཁོས་སྐབས་འདིར (two major techniques—poetry and prose) ཞེས་པར་བོད་ཡིག་ཏུ"གཞན་ད་དུང་ཐབས་རྩལ་སྙན་ངག་ཅན་དང་ལྷུག་རྩོམ་ཅན་གཉིས་སུ་དབྱེ་ནས་མང་ཤོས་ཀྱིས་སྡེ་ཚན་དེ་ལྟར་བགར་འདུག"ཅེས་ བསྒྱུར་འདུག་པས་ངས་གསལ་བཤད་མ་བྱས་ན་ཡང་དཔྱོད་ལྡན་ཞིག་གིས་གཟིགས་ཚེ་ཁ་ཤས་ཀྱི་སྨྱུ་གུ་དེ་རང་མགོ་རྟུང་བྱེད་ཀྱི་ཐོ་བ་རུ་ཆགས་ཡོད་པ་གསལ་གསལ་ཐིང་ཐིང་རེད།

དེའི་རྗེས་སུ་རིམ་བཞིན། ལོ་རྒྱུས་རིག་རྩལ་གྱི་བརྩམས་ཆོས(the art of historical writing)ཞེས་པར "ལོ་རྒྱུས་རྩོམ(བརྩམས)ཆོས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཚོན་ཐབས་ཕུལ་བྱུང་སྤྱད་ཅིང་།"ཞེས་བསྒྱུར་གནང་འདུག ཞིབ་མོར་གཟིགས་དང་ལག་རྩལ་མེད་པའི་རྗེ་བཟོ་བས་མཁར་ཁང་བརྩིགས་པ་ལྟ་བུའི་ཚིག་གི་སྦྱིབ་སྦྱོར་ཆག་པོ་དེ་གུ་ཡངས་བཏང་ནས་དོན་གྱི་དཀྱུས་ལ་བལྟས་ན། ཁྱེད་ཀྱིས་ཨིན་ཡིག་མ་ཡིག་ཏུ་ཟུར་ཙམ་ཡང་གསལ་མེད་པའི་"མཚོན་ཐབས་ཕུལ་བྱུང་སྤྱད་ཅིང་"ཞེས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཞེ་འདོད་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་སྟུམ་འདི་དག་ཁ་སྣོན་བྱས་པའི་ཉེས་པ་དེ་སུས་འཁུར་དགོས་སམ། གལ་སྲིད།ཚིག་འདིས་བསྟན་ཡོད་སྙམ་པ་ཡོད་ན་སྟོན་ཤོག་དང་དགའ་བསུ་ཡོད་དོ།།

དགུ་རོང་བ་ཁྱོད་ཀྱིས་དོན་ངོ་མར་ཨིན་ཡིག་གི་རིག་རྩལ་(Art)དང་སྒྱུ་རྩལ་(Arts)གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཙམ་ཡང་མ་ཤེས་པར། ཨ་མ་དང་མནའམ་ནོར་ནས་འགྲེལ་བཤད་བསྐྲུན་ཏེ་རང་ཉིད་ཀྱིས་རྟྭ་མ་ཐོས་པར་ལྷི་བ་གཏོང་འདོད་བྱེད་ཀྱིན་འདུག་སྟེ། གལ་སྲིད། ཁྱེད་ལ་ལོ་རྒྱུས་རིག་རྩལ་གྱི་བརྩམས་ཆོས་ལས་ལོགས་སུ་དགར་བའི་ལོ་རྒྱུས་བརྩམས་ཆོས་རེ་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་ན་གསུངས་རོགས་དང་གཅིག་བྱས་ན་འཛམ་གླིང་འདིར་ཁྱེད་ཀྱིས་མེད་པ་ཞིག་ཡོད་པར་བཟོས་ནས་དུས་རབས་ཀྱི་གསར་བཏོད་པ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་སྲིད་ནའང་ཐང་།……"ཞེས་པ་སོགས་སོ།

བཀྲ་ཤིས་དོན་འགྲུབ་ལགས་ཀྱིས་མཆན་བཏབ་པ།

Literatureསྟེ་རྩོམ་རིག་ཅེས་པ་དེར་སྒྲ་ཡངས་འཇུག་དང་དོག་འཇུག་གཉིས་ཡོད། སློབས་པ་མཐའ་ཡས་ལགས་ཀྱིས་སྒྲ་ཡངས་འཇུག་གི་ངོས་ནས་བཤད་ཡོང་གི་འདུག སློ་ཤེར་ལགས་ཀྱིས་སྒྲ་དོག་འཇུག་གི་ངོས་ནས་བཤད་ཡོང་གི་འདུག བཤད་ཚུལ་སོ་སོ་རེད། དེ་གཉིས་བར་ན་ཐོད་ཐུག་གི་མི་འདུག སློབས་པ་མཐའ་ཡས་ལགས་ཀྱིས་Literatureཞེས་པ་དེར་སྒྲ་བཤད་བརྒྱབས་ནས་དེ་རྐྱང་པའི་ངོས་ནས་གོ་བ་བླངས་ཏེ་བཤད་ཀྱི་འདུག་ལ་རྩོམ་རིག་ཅེས་པར་ཡང་དེ་དེ་བཞིན་རེད་བཞག ཨོན་ཀྱང་སྒྲ་བཤད་ནི་སྒྲ་བཤད་དེ། གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་བཤད་དུས་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་དགོས་པ་མ་གཏོགས་སྒྲ་བཤད་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན་འགྲིག་གི་མེད། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་མཁས་པའི་འགྲོ་ལུགས་ཙམ་མིན་པར་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁས་པའི་འགྲོ་ལུགས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་པ། Philosophy ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་འདིའི་ནང་དོན་བཤད་སྟངས་ཙམ་ལས་ཀྱང་གསལ་གསལ་ཐིང་ཐིང་ཡིན། རྩོམ་རིག་ཅེས་པ་དེ་སྒྲ་དོག་འཇུག་ལྟར་ལས་སྒྲ་ཡངས་འཇུག་ལྟར་དུ་གོ་བ་ལེན་གྱི་མེད་པ་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་ཞིག་ཡིན་ལ། བཤད་དུས་སྒྲ་ཡངས་འཇུག་ལྟར་དུ་བཤད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཡང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་ཡིན།

ཨ་དམར་པོ་ལགས་ཀྱིས་མཆན་བཏབ་པ།

སློབས་ལགས། མིང་བརྗ་ནི་དུས་རབས་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་ལྟར་འགྱུར་མི་ཚོག་པའི་ཚད་མ་མེད་ལ། མི་རིགས་རེ་རེ་བའི་སྐད་ནས་མི་རིགས་རེ་རེ་བའི་སྐད་ལ་བསྒྱུར་དུས་ཀྱང་གོ་བ་ཆ་ལ་ཆ་བཞག་པའི་ངེས་པ་མེད། སྒྲ་ནི་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཙམ་ཡིན་པས་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད། གོམས་གཤིས་གཙོ་ཆེའོ། རྩོམ་རིག་ཅེས་པའི་མིང་བརྡ་འདི་ཤེས་རིག་ཏུ་གོ་བ་དང་། མཛེས་དཔྱོད་དུ་གོ་བ། བརྗོད་སྟོལ་གྱི་དབང་དུ་སོང་བ་སོགས་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་ཡོད། ཡིན་ནའང་། སློ་ཤེར་གྱིས་དེང་སང་གི་རྒྱ་སྐད་བུན་ཞོའ་ཞེས་པ་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ནས་རྩོམ་རིག་ཅེས་ པ་འདི་ལ་དམིགས་བཙུགས་ཡོད་པ་གསལ་བོ་རེད། སྒྱུ་རྩལ་རྩོམ་རིག་ཡིན་པ་དང་མ་ཡིན་པའི་ མུ་དབྱེ་ནས་ཡིན་པ་ལ་རྩོམ་རིག་ཏུ་འབོད་པ་དེང་སང་བོད་དུ་ཡོངས་གྲགས་ལྟ་བུ་རེད། དེ་ལ་གོ་སྙིང་པ་དེ་བསྐྱར་ལོག་བྱེད་དགོས་དོན་མི་འདུག ཁྱོད་ཀྱི་རྩོམ་གྱི་སྟོད་ཕྱོགས་ན་བརྗོད་པ་ཐམས་ཅད་རྩོམ་རིག་ཅེས་པ་ཤེས་རིག་ཏུ་གོ་བའི་གནས་ཚུལ་རྒྱུད་རྒྱུད་རེད། གནའ་བོ་ནི་གནའ་བོ་ཡིན་པས་དེང་དུས་གནའ་བོའི་སྐད་བརྡ་མི་ཉམས་ཟུར་མ་ཆག་པར་འདུག་དགོས་པའི་གཏན་ཚིགས་མེད་པར་མ་ཟད། མི་རིགས་གཞན་གྱི་སྐད་དུ་སྒྱུར་ན་སྐད་དོད་གཉིས་ཇི་སྲིད་གནས་པ་དེ་སྲིད་དུ་འགྱུར་ལྡོག་ཅི་ཡང་མེད་པར་རྟག་པའི་ངོ་བོར་གནས་མི་དགོས་པ་ཤེས་སྨྲ། ད་དུང་བོད་རྒྱ་དབྱིན་གསུམ་གྱི་སྐད་དོད་ཞིབ་བསྡུར་བགྱིས་ན་གོ་དོན་བྲེ་གཅིག་ལ་གཞལ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་དགོས་པའི་ངེས་པ་གཏན་ནས་མེད། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ས་ན་དེ་ལྟར་ཡིན་ནའང་དེ་རིང་ཇི་བཞིན་ཡིན་མི་དགོས། དེ་ནི་དུས་རབས་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་རེད་ཅེས་སྨྲ་ཚོག་ལ། སྐད་རིག་གཅིག་ནས་སྐད་རིགས་སྐད་གཅིག་ལ་འགྱུར་བའི་གོ་རིམ་རེད

དེང་སང་གི་རྩོམ་རིག་གི་མིང་བརྡའི་འོག་གི་རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བརྗ་ཆད་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་ཡིག་ནས་སྒྱུར་བ་ཤ་སྟག་རེད། རྒྱ་ཡིག་གི་མིང་བརྗ་མང་ཆེ་བ་དབྱིན་ཇི་ནས་བསྒྱུར་བ་རེད། འདི་ལྟ་བུའི་རྒྱུན་ཤེས་ཤིག་ལ་སློ་ཤེར་རྗོངས་མེད་པར་ཁྱོད་ཀྱི་ཡིད་ཆེས་བྱས་ཆོག ངས་ཀྱང་ཁྱོད་ལ་དཔང་པོ་བྱེད་ ཆོག དེའི་ཕྱིར་སློ་ཤེར་གྱི་ཊར་མ་རྟོགས་པ་དང་མ་དྲན་པ་རེ་རྟོགས་པ་དང་དྲན་པའི་མཐུན་རྐྱེན་དུ་འགྱུར་ཁག་པར་སྣམ། འདི་ནི་བརྗེས་རེས་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་མིན་ཤེས་གལ།

རྒྱང་མིག་ལགས་ཀྱིས་མཆན་བཏབ་པ།

སློབས་མཐའི་དགོངས་ཚུལ་ལ་གཞི་རྩའི་ཆ་ནས་མོས་མཐུན་ཡོད། དེ་ནི་ཁྱབ་ཆེ་བའི་བྱ་དགའི་ངོས་ཤིག་གི་བརྗོད་སྣང་ས་རེད། ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ལ་མཚོན་ན། བྱ་དགའ་དེ་ལེན་མི་ལེན་ལ་དེ་འདྲའི་དོགས་དཔྱོད་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་མ་མཐོང་། ཆེ་ཆུང་ལ་མ་ལྟོས་པར་བྱ་དགའ་ཐོབ་མཁན་གང་ཞིག་གིས་བྱ་དགའ་ལེན་མིན་དེ་ངོ་བདག་གི་འདོད་མོས་རེད། སློ་ཤེར་གྱིས་དགོས་དབང་ཞིག་གིས་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད་བཞིན་དུ་དེ་ལ་ཐུགས་པ་ཨུ་ཚུགས་རྒྱག་དོན་མི་འདུག

ཕྱོགས་གཞན་ནས་བརྗོད་ན། ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ལ་ཡང་གཤམ་གསལ་དོན་དག་ཉུག་གི་སྐོ་ནས་ཞིབ་དཔྱོད་བྱ་འོས་པ་ཞིག་རེད་བསམ།

༡༽ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་ཁ་ཕྱོགས་ལ་ངེས་གཏན་གྱི་གསལ་བཤད་མེད་པ།

༢༽ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་རིན་ཐང་གི་ཐད་ནས་ཡོངས་ཁྱབ་ཀྱི་གཏན་འབེབས་མེད་པ།

༣༽ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་སྐེར་མིང་ཞིག་གི་ངོས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་གོ་བེད་ཆུང་བ།

༤༽ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་དཔྱད་འདེམ་ཚོགས་ཆུང་གི་ཚོགས་མི་རྣམས་སུ་ཡིན་ངེས་གསལ་མེད་པ།

༥༽ཀླུ་སྒྲོན་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའི་རྟགས་མའམ་དེའི་མཚོན་དོན་དང་ངོས་གཞན་རྣམས་ཅི་ཡང་མི་གསལ་བ

རྗ་ཆེ་རིང་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཀྱིས་མཆན་བཏབ་པ།

བྱ་དགའ་ནི་དང་གཟེངས་བསྟོད་ནི་རང་ངོས་ནས་སྐྱེལ་མ་དང་གཞན་ངོས་ནས་ཆ་འཛོག་ཞིག་སྟེ། འདི་ནི་སྟོབས་ཤུགས་ཤིག་གི་ཁ་སྟོན་དང་རྒྱལ་ཁ་ཞིག་གི་ངོས་འཛིན་རེད། འདིས་སྐྱེས་བུ་ཞིག་གི་ཕྱུགས་བསམ་ལ་བསྐུལ་མ་གཏོང་གིན་ཡོད་ལ་ལས་དོན་ཞིག་གི་ལེགས་འགྲུབ་ལ་དཔུང་སྐྱོན་བྱེད་པ་ཡིན། འདི་ནི་གཟེངས་རྟགས་འབུལ་ལེན་གྱི་རྒྱུན་ཤེས་རེད་སྙམ། རང་ཉིད་ཁེངས་པ་མེད་འདོགས་དང་། བྱ་དགའ་ལེན་པ་ཚོས་བརྒྱད་ཡིན་འདོག་གིས་མི་ལེན་པ་ཡིན་ན་ནི་རིན་ཐང་ལ་མཉེས་བཙོས་བྱས་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་སྲིད་ཅིང་།

ཀླུ་སྒྲོན་ལགས་ཀྱིས་མཆན་བཏབ་པ།

ལོ་རབས་བདུན་ཅུ་པའི་ནང་ནོ་སྤེལ་ཞི་བདེའི་བྱ་དགའ་ཡང་ཕྱིར་སློག་མཁན་ཡོད་འདུག བྱ་དགའ་ཆུང་ཆུང་འདི་ད་ཡིན་ད་ཡིན། དོན་དག་འདིས་བྱ་དགའ་འདི་ཚ་ཚ་འུར་འུར་བཟོས་སོང་། ང་ནི་དགའ་བསྟོད་ཡོད། སྤྱི་ཚོགས་ཆུང་ཆུང་རེ་ཞིག་དཀྲུགས་སོང་།

([illegible])

[illegible]

བཀྲ་ཤིས་དོན་འགྲུབ།

བལྟས་ན་རེང་རེང་འདྲ་བའི་མི་ཚེ་འདི་ར།།
དཀའ་ཚུང་རྩུབ་མོས་འཇག་སྐྱར་བརླས་ཚུལ་གྱིས།།
མིག་ཆུ་བཞུར་ཐེངས་ཤིག་གི་དུས་ཡུན་ལ།།
གཉེར་རིས་བརྩེགས་མས་འགྲེལ་ཞིག་བརྒྱབ་ནས་བྱུང་།།

ཟླ་བས་མཚན་ལྗོངས་ཏུམ་པའི་ནམ་སྟོད་ལ།།
མེ་ཏོག་ཞིང་ཁམས་སྐྱིག་པའི་རྐྱེ་ལམ་དེ།།
སེམས་ཁམས་སྨུན་པས་ཟིན་པའི་ནམ་སྨད་ལ།།
སྨུག་པ་བན་བུན་ཞིག་ལ་འཐིམས་ནས་སོང་།།

འཁྲུན་རྫོད་འུར་སྒྲས་ཁེངས་པའི་འཇིག་རྟེན་འདི་ར།།
ལང་ཚོའི་ཐེལ་ཤུགས་ལན་གཅིག་ངོམ་བསམས་ཀྱང་།།
སེམས་བཞིན་སེམས་བཞིན་ཚོར་རླབས་འཕྲོགས་ཚུལ་འདི།།
འཚོ་བ་དངོས་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་ཡིན་ལགས་སམ།།

ཆར་ཆུའི་ཐུབ་ཁྲུས་མཁོ་བའི་མེ་ཏོག་དེ།།
འདབ་མའི་སྐྱག་མདངས་ངོམ་དགོས་མི་འདུག་སྟེ།།
སད་ཀྱི་ཆོམ་རྐུན་ཆོད་པའི་སྟོན་མཐུག་ལ།།
ཤིང་ལོ་ཟླུང་བུས་ཕྱིར་བ་མ་མཐོང་ངམ།།

ཐབས་ཀྱི་འཕར་འདེགས་རླུང་གིས་གར་གཡུགས་རེད།།
སྐྱིད་སྡུག་ལམ་བུ་ལས་ཀྱིས་གང་བསྒོས་རེད།།
འཚོ་བ་ཉམ་ཆུང་ཚེར་མས་ཁེངས་ཚུལ་འདི།།
མི་ཚེའི་བགྲོད་ལམ་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་ཡོད།།

ཨོག་ལན་ཤུགས་ཀྱིས་སྙིང་བའི་གདུང་ཡུས་འདི།།
སེམས་པ་ཁྱོད་ལ་ཆགས་པའི་དྲན་རྟགས་ཏེ།།
ཚེ་སྲོག་སྡུག་གིས་ཆོས་པའི་ཉམས་སྣང་གིས།།
བརྩེ་ཞེན་སྐུ་བོ་དབྱངས་སུ་བཀུག་ནས་ཡོད།།

(ཁ་བཙ་དྲ་ངོས་ལས་དྲངས་སོ།)

[illegible]

མི་ཉག་སྐལ་བཟང་།

ཉི་ཟླ་སྐར་གསུམ་འཆར་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཆོལ་གསུམ་སྤུན་ཟླ་འདུ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
གཞིས་བྱེས་བོད་འབངས་འཛོམས་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་ལོག་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དར་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་ཆགས་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་དད་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

བྱམས་ལྡན་པ་མ་བཞུགས་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
དགའ་གཉེན་གྲོགས་པོ་འཁོར་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཆུང་འདྲིས་བྱམས་པ་འཕྲད་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་གཅེས་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

རྨ་ཆུ་འབྲི་ཆུ་འབབ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
རྒྱལ་མོ་རྔུལ་ཆུ་བཞུར་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་འཁྱིལ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་དགའ་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

ཐང་དཀར་རྐོང་པོ་ལྡིང་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཁྲུ་བྱུག་སྔོན་མོ་གྲག་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ལྷ་བྱ་གོང་མོ་གནས་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་སྨོན་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

གཡང་དཀར་ལུག་ཕྲུ་འཚོ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
རྟ་མཆོག་རྐང་པོ་རྒྱུག་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
གངས་སེང་དཀར་མོ་འཁྱིང་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་འཁྲིམ་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

རབ་དཀར་རྩམ་པ་ཟ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཁ་བ་དཀར་པོ་འབབ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ཁ་བཏགས་དཀར་པོ་འཛིན་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་འཚར་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

རྗོག་རྩ་གཅིག་ལ་སྒྲིལ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
ལ་རྒྱའི་སྒྲ་དབྱངས་ལེན་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
སྐྱིད་པའི་ཞབས་བྲོ་འཁྲབ་ས་རང་ཡུལ་རེད།།
བུ་མོ་ང་རང་སྐྱིད་ས་རང་ཡུལ་ཡིན།།

ངས་ཡིག་སྒྱུར་བྱེད་དུས་ཀློག་པ་པོས་གོ་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

དྲི་བ། རྒན་ཆུང་ཚེ་རིང་ལགས་ལ་བཀྲིས་བདེ་ལེགས་ཞུ་བ་དང་ལས་ཀའི་ཁྲེལ་འཚུབ་ཀྱི་བར་ནས་ངའི་བཅར་འདྲི་དང་ལེན་བྱས་པར་སྙིང་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། རྒན་ཁྱོད་རང་ལ་མཚོན་ན་བཙན་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ནས་ཡིག་བསྒྱུར་གྱི་ཚད་གཞི་འཛོག་ས་ཞིག་ཆགས་འདུག་པས། དེ་ཡང་ཐོག་མར་རྒན་ལགས་ཀྱི་ཡིག་བསྒྱུར་དེ་དམིགས་ཡུལ་ཅི་འདྲ་ཞིག་བཟུང་ནས་དུས་ནམ་ཞིག་ལ་འགོ་བཙུགས་པ་ཡིན།

ལན། ངས་བསྒྱུར་བ་དེ་ཚོ་བྱ་མེད་སར་བོང་བུས་ནམ་ཆོད་འཛིན་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ཆགས་པ་ལས། དངོས་གནས་བྱས་ན་སྒྲུས་ཚད་ལྡན་པ་དེ་འདྲ་ཡོད་མ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁྱེད་ཀྱིས་གདེང་འཛོག་དང་བཅར་འདྲི་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་གི་ཡིན། ངས་ཡིག་སྒྱུར་གྱི་ལས་ཀ་དེ་ ༡༩༩༥ ལོ་ནས་འགོ་བཙུགས་པ་ཡིན། དེ་དུས་ངའི་དགའ་རོགས་དང་ད་ལྟ་བཟའ་ཟླ་ཡིན་པའི་འཚམས་ལགས་ཀྱིས། རྒྱ་གར་གྱི་སྒྲུང་"ཞོ་འཚོང་མཁན"ཞེས་པ་དེར་དགའ་པོ་ཞེ་དྲག་བྱེད་ཀྱི་རེད། ངས་ཁོང་ལ་དེ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་གྱི་ཡིན་ཞེས་ཁ་ཡེ་དང་དམ་བཅའ་འདྲ་པོ་བྱས་པ་ཡིན། དེ་ནས་ངས་སྒྲུང་དེ་བལྟགས་ཏེ་ཚིག་དོན་མ་ཤེས་པ་དེ་ཚོར་རྟགས་བཏབ་པ་ཡིན། འཚམས་ལགས་ཀྱིས་ང་ལ་སྐབས་བབ་ཡོང་ཆེད། རྟགས་བཏབ་པ་དེ་ཚོ་ཚིག་མཛོད་ནང་བཙལ་ཏེ་བསྒྱུར་ཚིག་ཚིག་འདྲ་པོ་ཞིག་བཟོས་འདུག་སྟེ། ངས་སྐབས་དེར་སྒྲུང་དེ་བསྒྱུར་ཐུབ་མ་བྱུང་། ཡིན་ནའང་ལོ་མང་པོའི་རྗེས་སུ་སྒྲུང་དེ་བསྒྱུར་ཏེ། རིང་མིན་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་པར་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུའི་ངའི་རྩོམ་ཡིག་ཕྱོགས་སྒྲིག་"ཨོཾ་ཧྲཱིཿ"ཅེས་པའི་ནང་སྒྲུང་དེ་བཀོད་ཡོད།

དེ་ནས་ངཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ལས་བྱེད་ཆགས་རྗེས། ཐེངས་གཅིག་སྔོན་འགྲོའི་དགེ་རྒན་གྱི་ལག་དེབ་ཅིག་ཇ་དྲག་ཐོག་བསྒྱུར་དགོས་བྱུང་བ་རེད། དེ་དུས་ཤེས་རིག་ལས་བྱེད་ཁོངས་ནས་དབྱིན་ཡིག་དང་བོད་ཡིག་ལེགས་པ་ཁ་ཤས་ཚོགས་ཆུང་ཁ་ཤས་སུ་བགོས་ཏེ་དེབ་དེ་བསྒྱུར་བ་རེད། ངཚོའི་ཚོགས་ཆུང་ནང་ངས་འཁན་གཙོ་བོ་ཁུར་ཏེ་བསྒྱུར་བ་དེའི་སྒྲུས་ཚད་ཡག་ཤོས་འདྲ་པོ་ཆགས་འདུག དེ་ནས་བཟུང་ངས་ཡིག་སྒྱུར་ལ་དམིགས་བསལ་དོ་སྣང་ཐེབ་བུ་བྱས་པ་ཡིན། དེ་ནི་ང་རང་གཞུང་ཞབས་ཡིན་སྐབས། སྒྲིག་གཞིའི་ཆ་ནས་རྩོམ་ཡིག་སྤེལ་བར་བཀའ་འཁྲོལ་ཞུ་དགོས་པ་སོགས་རྙོག་གྲ་ཧྲོག་ཙམ་ཡོད་རེད། རང་ངོས་ནས་རྩོམ་ཡིག་སྤེལ་རྒྱུར་བཀག་རྒྱ་ཡོད་ནའང་། གཞན་གྱིས་བྲིས་པ་ཡིག་སྒྱུར་བྱེད་རྒྱུར་སྒྲིག་གཞིའི་ནང་བཀག་རྒྱ་ཡོད་མ་རེད། དེར་བརྟེན། ངས་རང་བཞིན་གྱིས་གསར་རྩོམ་ལས་ཐབ་སྒྱུར་ལ་དོ་སྣང་ཆེ་བ་བྱས་པ་རེད།

དྲི་བ། ཕྱིར་སྒྱུར་ལ་ཐད་སྒྱུར་དང་། སྒྲ་སྒྱུར། དོན་སྒྱུར་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་དུས་དེ་དག་ལས་གང་ཞིག་གཙོ་བོར་འཛིན་གྱི་ཡོད།

ལན། ཕྱིར་བཏང་མ་ཡིག་གི་ཚིག་གི་གོ་རིམ་བཞིན་བསྒྱུར་བ་དེ་ལ་ཐད་བསྒྱུར་ཟེར་བ་རེད། དཔེར་ན། Handbook དེ་ལག་དེབ་དང་། Blackboard ནག་པང་དུ་བསྒྱུར་བ། LhakpaTsering Memorial hall ཞེས་པ་ལྷག་པ་ཚེ་རིང་དྲན་རྟེན་ཚོགས་ཁང་དུ་བསྒྱུར་བ་ལྟ་བུ་རེད། མ་ཚིག་གི་ཚིག་རིམ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་གོ་དོན་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་བསྒྱུར་བ་དེ་ལ་དོན་བསྒྱུར་ཟེར་བ་རེད། དཔེར་ན། Breakfast ལ་ཞོགས་ཇ་དང་། Highway གཞུང་ལམ་དུ་བསྒྱུར་བ་ལྟ་བུ་རེད། སྒྲ་བསྒྱུར་ཞེས་པ་དེ། མ་ཡིག་གི་མིང་དང་ས་མིང་སོགས་སྒྲ་རང་སོར་བཞག་སྟེ་བསྒྱུར་བར་གོ་བ་ཞིག་དང་། ཡང་སྒྲ་སྒྱུར་ལོ་པཎ་གླིང་ཞེས་པའི་སྒྲ་བསྒྱུར་དེ། ལོ་ཙྪའམ་འགྱུར་གྱི་ལས་དོན་རང་ལ་གོ་དགོས་པ་བཅས་དེང་སང་ཕྱིར་བཏང་གོ་བ་གཉིས་འདུག དེ་ཚོར་ཞིབ་ཆ་བྱས་ན་ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མང་པོ་ཡོད་རེད།

ངས་ཡིག་སྒྱུར་བྱེད་དུས། དམིགས་ཡུལ་དེ་ཀློག་པ་པོས་གོ་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེའི་ཆེད་དུ། ཐད་སྒྱུར་ཐུབ་ན་ཐད་སྒྱུར་དང་། ཐད་སྒྱུར་མ་ཐུབ་ཚེ་དོན་སྒྱུར་སོགས་ཐབས་ཤེས་གང་འོས་པ་དེ་གཏོང་གི་ཡོད། དེ་མིན་ང་ཐད་སྒྱུར་གཙོ་བཟུང་བྱེད་མཁན་ཡིན་ཟེར་དེབ་ཆ་ཚང་ཐད་སྒྱུར་བྱས་ན་འཁྲིག་ཁག་པོ་རེད་ལ། ང་དོན་སྒྱུར་གཙོ་བཟུང་བྱེད་མཁན་ཡིན་ཞེས་ཐད་སྒྱུར་བྱས་ན་གོ་ཐུབ་པ་དེ་ཚོ་ཡང་དོན་སྒྱུར་བྱས་བཞག་ན་འཁྲིག་གི་མ་རེད་དྲན་གྱི་ཡོད།

ཕྱིར་བཏང་ཚོད་ལྟ་མང་པོ་བྱས་པ་ཡིན། དཔེར་ན། བྱེད་སྒོའི་ལམ་ནས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་ཐབས་ཞེས་པའི་དེབ་དེའི་དུམ་བུ་མང་པོ་ཞིག་ཐད་སྒྱུར་གཙོ་བཟུང་བྱས་པ་ཡིན། གསར་བརྗོད་དང་གསར་གཏོད་པ་ཞེས་པ་དེ་དོན་སྒྱུར་གཙོ་བཟུང་བྱས་པ་ཡིན། གསེར་གྱི་གཟེངས་རྟགས་མཛད་སྒོའི་སྐབས་ཀྱི་གསུང་བཤད་སོགས་མང་པོ་ཞིག་གོང་དུ་ཞུས་པ་བཞིན་གང་ལ་དེ་འོས་བྱས་ཏེ་བསྒྱུར་བ་ཡིན། དེ་འདྲའི་ཚོད་ལྟ་བྱས་ཏེ་ཀློག་མཁན་གྱི་བསམ་འཆར་ལ་ཉན་ན་ཡག་པོ་འདུག

དྲི་བ་དེ་བཞིན་རྒན་ལགས་ཀྱིས་བསྒྱུར་ཟིན་པའི་དེབ་སྐད་གྲགས་ཆེ་བ་གཉིས་ནི་ཕྱུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་《བོད་མི་གསར་བརྗེ་བ་ཞིག》དང་། བཀྲིས་ཚེ་རིང་གི་《ཕ་ཡུལ་གྱི་ཕན་བདེའི་ཆེད་དུ》ཞེས་པ་དེ་གཉིས་རེད། རྒན་ལགས་ཀྱིས་དེབ་དེ་གཉིས་བསྒྱུར་དུས་དུས་ཡུན་ག་ཚོད་ཅིག་འགོར་ཡོད་པ་དང་། དེབ་དེ་གཉིས་བསྒྱུར་ནས་བོད་མི་ཚོ་ལ་ཕན་ཐོགས་སོང་སྙམ་གྱི་འདུག་གམ།

ལན། ད་ཕན་ངས་དེབ་བཅུ་གྲངས་ཤིག་བསྒྱུར་ཡོད་པའི་ནང་ནས། འཕགས་པ་ཕུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བོད་མི་གསར་བརྗེ་བ་ཟེར་བ་དེ་དང་། བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཕ་ཡུལ་གྱི་ཕན་བདེའི་ཆེད་དུ་ཞེས་པ་དེ་གཉིས་གྲགས་ཆེ་བ་ཆགས་ཡོད་རེད། དེ་གཉིས་སྒྱུར་གྱི་སྒྲུས་ཚད་ཐོག་ནས་གཞན་ལས་ཡག་ག་ཆགས་ཡོད་རེད། ཡང་ན་བརྗོད་བྱའི་ཆ་ནས་གྲགས་ཆེ་བ་ཆགས་ཡོད་རེད། དེ་དཔྱད་ཞིབ་པ་ཚོས་དཔྱད་ཞིབ་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་རེད། འཕགས་པ་ཕུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བསྒྱུར་བར་ལོ་གཅིག་ལྷག་དང་། བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དེར་ཡང་ལོ་གཅིག་ལྷག་གི་དུས་ཚོད་བཏང་བ་རེད། དེ་གཉིས་ཁོང་ལས་ཞོར་དུ་བསྒྱུར་བ་རེད། ཡིན་ནའང་ལས་ཀ་བྱས་པའི་ཆུ་ཚོད་ཀྱི་གྲངས་འཁོར་བརྩིས་ན། ཕུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེར་དུས་ཚོད་མང་བ་བཏང་ཡོད་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན། གཅིག་ནས་དེ་ལ་ཤོག་གྲངས་མང་བ་ཡོད་རེད། གཉིས་ནས་བརྗོད་བྱའི་ཁྱབ་ཁོངས་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡོད་རེད།

དྲི་བ། ཕྱིར་བཏང་ང་རང་གི་མཐོང་ཚུལ་ཞིག་ལ། ངཚོའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་གི་ཤེས་ཡོན་པ་མང་ཆེ་བ་ཞིག་གིས་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོའི་སྐད་ཆ་ལ་གདེང་འཛོག་ཚད་མཐོན་པོ་གནང་གི་འདུག་ཀྱང་། རང་རེ་གངས་ཅན་པའི་མཁས་ཚོ་ལ་མཐོང་དེ་ཙམ་མེད་པའི་ཚོར་སྣང་ཞིག་བྱུང་། རྒན་ལགས་ལ་དེའི་ཐད་ལ་དགོངས་ཚུལ་ག་རེ་ཡོད་དམ།

ལན། ཕྱིར་བཏང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྟོན་མ། རྒྱ་གར་ནས་རིག་གཞུང་ནང་འདྲེན་བྱེད་དུས། རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པས་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་ན། རྒྱ་གཞུང་ཞེས་ཏ་ཙང་གིས་རིན་ཐང་ཆེན་པོར་བརྩི་བ་དང་། བོད་ཀྱི་མཁས་པས་མཛད་པ་ཡིན་ན། བོད་གཞུང་ཞེས་དེ་ཙམ་གྱིས་རིན་ཐང་དུ་མི་བརྩི་བའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་སྙོང་བ་རེད། དེང་སང་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁས་པ་དང་ཚན་རིག་པས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་ན། ཚད་ལྡན་འདྲ་པོ་ཞིག་དང་། བོད་རང་གི་མཁས་པས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་ན། དེ་ཙམ་གྱིས་ཚད་ལྡན་མིན་པ་ལྟ་བུའི་ལྟ་སྟངས་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེའི་རྒྱུ་མཚན་གཅིག རང་གི་རིག་གཞུང་ཁྲབ་ཁོངས་ནང་དུ་སྟོང་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་ཚོར་སྣང་ཤུགས་ཆེན་པོ་དང་སྦྲགས། ཕྱིའི་རིག་གནས་ལ་ཡིད་སྨོན་ཤོར་དུས་དེ་འདྲའི་ལྟ་སྟངས་ཡོང་གི་ཡོད་པ་འདྲ། དེར་བརྟེན་དེ་ལ་ཞན་ཆ་དང་ལེགས་ཆ་གཉིས་ཀ་ཡོད་རེད། ཞན་ཆ་ནི་བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་ལ་བརྟག་དཔྱད་མེད་པར་རྒྱུག་པ་ལེབ་རྟུང་གིས་བཟང་ངན་གདེང་འཛོག་བྱས་པ་མ་ཟད། བོད་རང་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཚོར་ཆེ་མཐོང་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་དེ་རེད། ལེགས་ཆ་ནི། དེ་འདྲའི་བསམ་བློ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱིའི་རིག་གནས་ནང་འདྲེན་བྱེད་ཐུབ་པའི་རྨང་གཞི་ཆགས་སྲིད་པ་དེ་རེད།

ཕྱིར་བཏང་ཉེ་ལམ་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐད་ཡིག རྩོམ་རིག ཆོས་ལུགས། འཛུགས་སྐྲུན་སོགས་ཀྱི་ཐད་ལ། ནུབ་ཕྱོགས་པས་བོད་མིས་བྲིས་པ་ལས་ལེགས་པ་ལྟ་བུའི་དཔེ་དེབ་མང་པོ་བྲིས་ནས་བཏོན་ཡོད། དེ་ཚོའི་དཔྱད་གཞི་མང་ཞུང་དང་། ཉམས་ཞིབ་བྱེད་དུས་དཀའ་ལས་རྒྱག་སྟངས། འབྲི་སྟངས་བཅས་ཏ་ཙང་ཡག་པོ་རེད། བོད་པས་བྲིས་པ་དེ་ཚོའི་ནང་དོན་གཏིང་ཟབ་མོ་དང་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཙང་། ས་བཅད་དབྱེ་སྟངས་དང་སྒྲོམ་གཞི་སྒྲིག་སྟངས། གསལ་ཁ་གཏོང་སྟངས་དེ་ཚོ་ཡག་པོ་དེ་ཙམ་ཡོད་མ་རེད། བོད་དང་མ་འབྲེལ་བའི་བརྗོད་གཞིའི་ཐད་ལ། བོད་དང་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁས་པ་བསྡུར་ཐབས་ཡོད་མ་རེད། དེ་ཚོ་ཡང་གོང་གི་ལྟ་སྟངས་དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས་ལ་འཛོག་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

དྲི་བ། མཐའ་མར་རྒན་ལགས་ཀྱིས་ཕྲུག་ལས་མང་པོ་བྱས་པའི་ཉམས་མྱོང་གཞིར་བཞག་གིས་བོད་མི་ཚོར་རེ་སྐུལ་ཅི་ཞིག་ཞུ་རྒྱུ་ཡོད་དམ།

ལན། རེ་སྐུལ་ཟེར་ནའང་། ང་རང་གི་མཐོང་ཚུལ་ལ། ཉེ་ལམ་ནས་བོད་གཞིས་བྱེས་གཉིས་ཀའི་ནང་། དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་སོང་སྟེ། རྒྱས་སྤྲོས་ཆེ་ཙམ་བྱེད་ཀྱི་འདུག ལག་རྟགས་ཀྱང་མང་པོ་སྤྲོད་རེས་བྱེད་ཀྱི་འདུག སྐྱུན་ཉེ་དང་གྲོགས་པོ་ཚོའི་ནང་དུ་འགྲོ་དུས་ཕྱུ་གུར་རྫན་པ་འདྲ་མིན་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག ཡིན་ནའང་རྫན་པ་དང་ལག་རྟགས་སུ་དཔེ་དེབ་སྤྲོད་སྲོལ་ཞེ་དྲག་དར་མི་འདུག ངའི་བསམ་པར་སྐྱུན་ཉེ་ཐུག་འཕྲད་དང་། ཕྲུ་གུའི་སྐྱེ་སྐར་སོགས་ལ། ལག་རྟགས་སུ་ཕྲུ་གུ་རང་ལ་འཚམས་པའི་དཔེ་དེབ་དང་སློབ་སྦྱོང་གི་མཁོ་ཆས་སྤྲོད་རྒྱུར་དོ་སྣང་གནང་ཐུབ་ན་ཡག་པོ་འདུག

དེ་བཞིན་དཔལ་འབྱོར་ཕྲན་བུ་བཟོ་ཐུབ་ན། སློབ་རིམ་མཐོན་པོ་འཁྲིམས་རྒྱུར་དོ་སྣང་བྱེད་ཀྱི་མི་འདུག་དེ་ཚོ་དཔལ་འབྱོར་ཙམ་ལས་ཡོན་ཏན་ལ་དོ་སྣང་མེད་པའི་སྣང་ཚུལ་རེད། དེ་ཚོའི་ཐད་ལ། བོད་པ་ནང་ཁུལ་དང་། ལྷག་པར་སྤྱུན་ཉེ་ཚོས་དོ་སྣང་གནང་སྟེ་ལེགས་བཙོས་གནང་ཐུབ་ན་ཡག་པོ་འདུག་དྲན་གྱི་འདུག དེ་རེ་སྐུལ་མིན། བསམ་འཆར་ཙམ་ཡིན། ཁྱེད་རྣམ་པས་ང་ལ་རང་གི་སྙིང་ཚོར་ཁ་ཤས་བཤད་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ།།

བཅར་འདྲི་བ། སྐལ་གསུམ་སྲིང་མོ།

ངའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་དགེ་རྒན་ཡག་པོ་ཞིག་ཡོང་ཆེད་ཡིན།

བདེ་ལེགས་མཚོ་མོ་ལགས། དེ་རིང་ངོ་དེབ་ནས་ཁྱེད་རང་མཇལ་བ་དགའ་པོ་བྱུང་། ཁམས་བཟང་།

རྒན་ལགས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ། ང་བདེ་པོ་ཡིན།

གོ་སྐབས་འདི་བཟུང་ནས་ཁྱེད་རང་ལ་དྲི་བ་འགའ་དྲིས་ན་ཆོག་གམ།

ཆོག་གི་རེད། རྒན་ལགས།

ཁྱེད་རང་དེང་སང་ག་རེ་གནང་གི་ཡོད།

ངས་སྔར་བཞིན་ཤེས་རབ་དགའ་ཚལ་གླིང་ན་དགེ་རྒན་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

དེང་སང་སློབ་མ་དུ་ཙམ་འདུག

སློབ་མ་ཉིས་བརྒྱ་ཉེ་ཤུ་ཙམ་ཡོད།

སློབ་མ་ཇི་ཙུང་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཅི་རེད།

ཉིས་སྟོང་བརྒྱད་ནས་བཟུང་བོད་ནང་ལ་དམ་དྲག་ཆེན་པོ་བྱུས་པ་དེ་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་དང་། དེང་སང་ཡོང་མཁན་མང་ཤོས་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འགྲོ་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་བཟུང་ནས་ཡོང་གི་འདུག དེ་འདྲ་སོང་ཙང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འགྲོ་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་མེད་ན་ཕལ་ཆེར་ཡོང་མཁན་མེད་པ་ཡིན་རྒྱུ་རེད་སྙམ།

ཁྱེད་རང་དེ་གར་དགེ་རྒན་ལོ་ཅི་ཙམ་ལ་བྱས་སམ།

སློབ་ཚན་གཙོ་བོ་ག་རེ་བསླབས་པ་ཡིན།

ང་འདིར་ཡོང་ནས་ལོ་གསུམ་དང་ཟླ་བ་དྲུག་ལྷག་འགྲོ་གི་འདུག སློབ་ཚན་གཙོ་བོ་ཟེར་ན་ཚང་མ་ཁྲིད་དགོས་རེད། རྒྱལ་རབས་དང་། བརྡ་སྤྲོད། སྙན་ངག ནང་ཆོས་སོགས་རེད། ཡིན་ཡང་འདི་ལོར་གཙོ་བོ་ནང་ཆོས་དང་བརྡ་སྤྲོད་འཁྲིད་བཞིན་ཡོད།

བོད་ནས་དེ་གར་འཁོར་བའི་ནང་ལ་ཤེས་ཚད་ཀྱི་ཆ་ནས་མཐོ་དམའ་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ལོས་ཡོད།

ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་རེད། ཁ་ཤས་སློབ་གྲྭ་ཡག་པོ་འཁྲིམས་ཚར་བ་དང་། རིགས་ཅིག་སློབ་གྲྭ་ལ་རྩ་བ་ནས་འགྲོ་མ་མྱོང་མཁན་ཡང་ཏ་ཙང་མང་།

རེད་རེད། སློབ་མ་ཚོ་དེར་འཁོར་ནས་འདོད་པ་གང་གི་འདུག་གམ། སློབ་སྦྱོང་བྱེད་འདོད་མཁན་ཏག་ཏག་ཡིན་རྒྱུ་མ་རེད། ཁོ་ཚོ་མང་ཆེ་བ་ག་རེ་སྦྱོང་འདོད་འདུག

སློབ་སྦྱོང་བྱེད་འདོད་མཁན་མང་པོ་འདུག་ཀྱང་། ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འགྲོ་རྒྱུའི་གྲྭ་སྒྲིག་དང་བསམ་བློ་བཏང་ནས་སྡོད་མཁན་ཡང་ཡོད་རེད། སློབ་མ་མང་བ་ཆེ་བས་དབྱིན་ཇི་སྦྱོང་འདོད་བྱེད་ཀྱི་འདུག ཁོ་ཚོའི་འདོད་བློ་ཁེངས་པ་འདྲ་བོ་ཕལ་ཆེར་ཡོང་གི་ཡོད་ས་རེད།

དེ་གར་དེང་སང་སློབ་སྦྱོང་ཐད་ཀྱི་མཐུན་རྐྱེན་ཡག་པོ་ཡོད་པ་འདྲ།

སློབ་སྦྱོང་ཐད་ལ་མཐུན་རྐྱེན་ཡག་པོ་ཡོད་རེད། སྟོན་མ་ལས་ཀྱང་དགེ་རྒན་རྣམས་ལ་ལག་འཁྱེར་ཚད་ལྡན་ཡོད་པ་མ་ཟད་གློག་ཀླད་སོགས་འཕྲུལ་ཆས་ཐད་ཕྱུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོད་ཅེས་ཞུས་ན་ཆོག

དེ་ནས་མཐར་ཕྱིན་ལག་ཁྱེར་ག་རེ་ཡོད་ན།

མཐར་ཕྱིན་ལག་འཁྱེར་དེ་ད་ལྟའི་བར་ཕན་ཐོགས་གང་ཡང་བྱུང་མི་འདུག འདི་ལོ་ནས་བཟུང་ཁ་ལག་སྣེ་ཚན་དང་། གློག་ཀླད་སྣེ་ཚན། མཐོ་རིམ་རིག་གནས་སྣེ་ཚན་སོགས་ཡོད་རེད། དེ་ཚོ་ཐོན་སྐབས་ཏན་ཏན་ལག་འཁྱེར་དེས་ཕན་འབྲས་ཆེན་པོ་ཡོང་བའི་རེ་བ་དང་ཡིད་ཆེས་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

སློབ་མ་མཐར་ཕྱིན་པ་དང་མ་ཕྱིན་པ་ཚོ་དེ་ནས་ཐོན་རྗེས་གང་དང་གང་དུ་འགྲོ་གི་ཡོད་དམ།

ཁྲོན་ཆེ་བ་ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་ལ་འགྲོ་གི་ཡོད་རེད། རེ་ཟུང་ཟ་སྟེང་ལ་ཁང་པ་གླས་ནས་དབྱིན་ཇི་འདྲ་སྦྱོང་ནས་སྡོད་མཁན་ཡང་འདུག

ཁྱེད་རང་དེ་གར་དགེ་རྒན་གནང་བའི་རིང་ལ་ཉམས་མྱོང་འདྲ་པོ་གཙོ་བོ་ག་རེ་རག་བྱུང་།

ངའི་ཉམས་མྱོང་གཙོ་བོ་འདྲ་པོ་ནི་སོ་སོས་ལྷག་བསམ་རྣམ་དག་གིས་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ན་སློབ་མ་ཚོས་ཁ་ལ་ཉན་པ་དང་དགེ་རྒན་ལ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་དགའ་པོ་བྱེད་ཀྱི་འདུག དེ་འདྲ་སོང་ཙང་སྨྱུངས་འབྲས་ཀྱང་ཡག་པོ་ཐོན་གྱི་འདུག་པས་རང་ཉིད་ལ་གདེང་ཚོད་དང་ཡིད་ཆེས་པའི་དགའ་སྣང་རེ་ཡོང་གི་འདུག

ཨོ་རེད་ཡ། ཁྱེད་རང་གི་སློབ་སྦྱོང་གི་བརྒྱུད་རིམ་ག་འདྲ་ཡིན་ནམ།

ངས་ལོ་བཅུ་གསུམ་རིང་བརྩུན་དགོན་སྒྲོལ་མ་གླིང་ནས་ནང་ཆོས་དང་སྐད་ཡིག་སློབ་གཉེར་བྱས་པ་དང་ཉིས་སྟོང་གསུམ་ལོར་ས་རཱ་མཐོ་སློབ་ལ་འཛུལ་ཞུགས་བྱས་ནས་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པའི་སློབ་སྦྱོང་དང་། དེའི་རྗེས་ལོ་གཉིས་ལ་དགེ་རྒན་ལོབ་སྦྱོང་བྱས་པ་ཡིན།

ཕ་ཡུལ་ནས་ག་དུས་ཡོང་བ་ཡིན། ག་དུས་ནས་བཙུན་མ་གནང་བ་ཡིན།

ང་ཚེ་མི་བརྒྱ་དང་བདུན་ཅུ་ལྷག ༡༩༩༡ ལོར་ཕར་ཏའི་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་སྐབས་ཕ་ཡུལ་ནས་ཡོང་ཡིན། ༡༩༩༨ ལོར་སྐུ་ཞབས་བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེའི་མདུན་དུ་བཙུན་མ་བྱས་ནས་ད་བར་མི་ལོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་འགྲོ་གྲབས་འདུག

ཨོ། གྲྭ་བཙུན་མང་པོ་མང་པོ་ཞིག་མི་སྐྱ་དང་འབྲེལ་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་ཞུགས་ལས་གནང་དུས་མང་ཆེ་བ་ལོག་འགྲོ་གི་འདུག ཁྱེད་རང་ངོ་མ་བརྟན་པོ་འདུག་ད།

རེད་རེད། གྲྭ་བཙུན་མང་པོ་ཞིག་སྐྱ་སར་འབབ་གྱིན་འདུག ང་རང་རང་འཛུགས་བརྟུད་པ་ལྷ་ཆོས་རྣམ་དག་གམ་ཐར་པ་དོན་གཉེར་གྱི་ཆེད་དུ་མིན། ངའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་དགེ་རྒན་ཡག་པོ་ཞིག་ཡོང་ཆེད་ཡིན། དེ་འདྲ་ཡིན་དུས་ཆང་ས་བརྒྱབས་ན་ནང་མི་དང་བུ་ཕྲུག་ལ་ལྟ་རྟོག་བྱེད་དགོས་པས་སློབ་མ་ལ་དོ་སྣང་དེ་ཙམ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད་སྙམ། དེ་འདྲ་སོང་ཙང་ངས་ལམ་ཁ་འདི་བདམས་པ་ཡིན།

ཨོ་ལྟ་སྒྲོད་དེ་རང་ཆོས་ཉམས་ལེན་ཡག་པོ་ཞིག་ལོས་ཡིན། ཡི་རང་ཞུ།

ཡ་ཡ་རྒན་ལགས། ཐུགས་རྗེ་ཆེ། ཆོས་ཉམས་ལེན་ཡིན་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་གཞན་ལ་ཕན་ཐོགས་པའི་བྱ་བ་རེ་སྒྲུབ་ཐུབ་ན། རང་ཉིད་མི་ཞིག་ཡིན་པས་འགལ་འཁྲི་ཁུར་ཡོད་པར་ཚོར་སྣང་ཞིག་སྐྱེར་གྱི་འདུག

རེད་ཡ། ངོ་མ་བཟང་གི དེ་ནས་ད་མ་འོངས་པར་ག་རེ་གནང་རྩིས་ཡོད།

མ་འོངས་པར་རྒྱུན་འཁྱོངས་ཀྱིས་དགེ་རྒན་བྱེད་འདོད་ཡོད་ཀྱང་འདིར་སློབ་མ་ཉུང་དུ་འགྲོ་བ་དང་ཕན་འབྲས་ཀྱང་ཡག་པོ་མ་ཐོན་ན་མ་གཏོགས་དགེ་རྒན་བྱས་ནས་སྡོད་རྩིས་ཡོད།

དགེ་རྒན་བྱས་ན་རང་གི་ཤེས་ཚད་ཡར་རྒྱས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་འདུག་གམ། ཟུ་མཐུད་དཔེ་དེབ་ཀློག་གི་ཡོད་དམ།

དགེ་རྒན་བྱས་ན་རང་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་ཚད་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་གི་འདུག དཔེ་དེབ་མང་པོ་ཀློག་གི་ཡོད་ཅེས་ན་རྫུན་རེད། ཡིན་ཡང་སློབ་གཞི་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དེབ་མང་པོ་ཀློག་གི་ཡོད།

ཨོ་རེད། ཁྱེད་རང་གི་ཕ་ཡུལ་གང་རེད། ཕ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་འདོད་ལོས་ཡོད།

ངའི་ཕ་ཡུལ་ལི་ཐང་ཨོ་ཐོག་ཅེས་པའི་འབྲོག་སྡེ་ཞིག་ཡིན། འགྲོ་འདོད་ཡོད་ཀྱང་འགྲོ་ཁག་པོ་འདུག ཡིན་ཡང་ཕ་མ་གཉིས་མ་གཏོགས་སྨྲུན་མཆེད་མང་ཆེ་བ་བཙན་བྱོལ་ནང་ལ་ཡོད།

ཨོ་རེད། བཀའ་དྲིན་ཆེ། གོང་གི་དྲི་བ་འདི་དག་སྤྱི་ཚོགས་མེ་ལོང་ནང་ལ་འགོད་ཆོག་པ་ཞུ། ད་དུང་ཁྱེད་རང་ལ་བརྗོད་འདོད་པ་གང་ཡོད་འདྲི་ཆོག

རང་ཉིད་དགེ་རྒན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་འདིའི་གྲུབ་ཆ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བསམ་ཚུལ་ཕྲན་ཙམ་ཞུ་འདོད་ཡོད། ངཚོའི་བླ་ན་མེད་པའི་དབུ་ཁྲིད་དང་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་བཀའ་དྲིན་ལས་ད་ལྟའི་ཆར་བཙན་བྱོལ་ཁྲོད་ཀྱི་གཞོན་སྐྱེས་མཐའ་དག་ཡིག་རྫོངས་ལས་གྲོལ་ཞིང་། སློབ་ཆེན་དང་མཐོ་རིམ་གྱི་བསླབ་པ་མཐར་སོན་ཟིན་པ་དང་འགྲིམས་བཞིན་པའི་སྐལ་བཟང་གི་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་ལག་ཏུ་ཐོབ་པ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་མཆིས་ནའང་། དོན་དམ་ངཚོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལས་རིགས་ཁྲོད་དུ་ཞབས་ཞུའི་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་ཇེ་ཉུང་དང་། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་ཁག་ཏུ་འཚོ་གནས་ཆེད་འགྲོ་མཁན་ཇེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྣང་ཚུལ་འདིས། མ་འོངས་པར་ངཚོའི་རིག་གཞུང་དར་རྒྱུད་དང་། ཚིག་སྤྲིལ་གྱི་ནུས་པར་བཟང་ངན་གྱི་ཤུགས་རྐྱེན་གང་དུ་སླེབས་མིན་ལ་དོ་སྣང་དང་དཔྱེ་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པའི་དུས་སུ་སླེབས་འདུག་ཅེས་ངས་སྙིང་དབུས་ནས་རེ་བ་ཞུ་བཞིན་ཡོད།

ཨོ་རེད་ཡ། ངོ་མ་བདེན་གྱི གཅིག་ནས་སློབ་མཐར་ཕྱིན་རྗེས་ཤེས་ཡོན་ཚད་ལོངས་པ་ཙུང་གི། དེའི་ནང་ནས་རང་གི་སྤྱི་ཚོགས་ལས་རིགས་སུ་ཞབས་ཞུ་བ་དཀོན་གྱི། ཕྱི་རྒྱལ་གཞན་དག་ཏུ་སོང་རྗེས་ཀྱང་རང་གི་སློབ་སྦྱོང་དང་འཚམ་པའི་ལས་ཀ་ཡག་པོ་ཞིག་རག་རྒྱུ་དཀའ་གི། མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་ཡིག་གང་འཚམ་རེ་ཤེས་པ་དེ་ཡང་བརྗེད་འགྲོ་བའི་ཉེན་ཁ་ཆེ་གི། ཐ་ན་རིམ་བཞིན་དུ་བོད་སྐད་ཀྱང་བརྗེད་ཉེན་ཆེ་གི། ད་གཙོ་བོ་བོད་རང་གི་ནང་ནས་སློབ་གསོའི་བྱ་བ་ལེགས་པོ་ཞིག་སྒྲུབ་མ་ཐུབ་ན་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་སྲུང་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ་དཀའ་གི་ཡ། ཁྱེད་ཀྱིས་དེ་རིང་ངོ་དེབ་ཐོག་ནས་ཁ་བརྙ་བྱས་པར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུ།

ཟླ་ཐོག་དྲི་བ་ལེན་མཁན། ཆབ་བྲག་པོ་ཀ།

རྩོམ་སྒྲིག་པའི་གཏམ།

[illegible]

ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་རང་བདག་གི་ས་གཞིར་རང་དབང་གིས་མི་རིགས་རང་ཉིད་བདག་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ལ་འོས་འགན་ཡོད། འོན་ཀྱང་མི་རིགས་གང་ཞིག་རང་ཉིད་འཚོ་གནས་ཀྱི་གནད་དོན་རང་མགོ་མི་ཐོན་པའི་སྐབས་སུ་མི་རིགས་གཞན་དག་གི་དབང་དུ་འགྱུར། སྐབས་དེ་ནས་རང་ཉིད་ཉམས་རྒུད་ཀྱི་གོམ་པ་དང་པོ་སྤོས་པའང་ཡིན།

རང་མགོ་མི་ཐོན་པའི་སྐབས་ཞེས་པ་ནི་གཅིག་ནས་མི་རིགས་གང་དེར་རང་གི་སྐད་ཡིག་མེད་པས་མི་རིགས་གཞན་གྱི་སྐད་ཡིག་ལ་བརྟེན་དགོས་པ། དཔེར་ན་མན་ཇུ་ལྟ་བུ། ཅིག་ཤོས་ནི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐད་ནས་རྗེས་སུ་ལུས་པས་དུས་རབས་ཀྱི་འཕྲན་རྫོང་ཁྲིད་ཞུགས་མ་ཐུབ་པར་ཁེར་རྐྱང་དུ་ལྷག་མཐར་མི་རིགས་སྟོབས་ཆེན་གཞན་གྱིས་བཙན་བཟུང་བྱས་པ་སྟེ། དཔེར་ན་བོད་དང་ཡུ་གུར་ལྟ་བུ། དང་པོ་དེ་མི་རིགས་རང་ངོས་ནས་ཉམས་ངེས་པའི་རིགས་དང་། གཉིས་པ་ནི་བཙན་གནོན་གྱི་གཞན་དབང་འོག་ཉམས་ཉེན་ཡོད་པའི་རིགས་སོ།

རིགས་གཉིས་པར་མཚོན་ན་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་མུ་མཐུད་རང་སྲུང་ཐུབ་པའམ་ཡང་ན་ལས་སླ་བོར་མི་ཉམས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་འགའ་རེ་ཡོད། ༡)རང་གི་སྐད་ཡིག་གིས་གཙོས་པའི་རིག་གནས་དང་ལུགས་སྲོལ་རྒྱུན་འཛིན་ཐུབ་པ། ༢)རང་གི་ས་ཁོངས་བདག་ཉར་ཐུབ་པ། ༣)དེང་དུས་རིག་གནས་དང་ལག་རྩལ་སློབ་སྦྱོང་ཐུབ་པ་བཅས་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཡིན། འདི་དག་ལག་ལེན་ཐུབ་མིན་གྱི་གནད་དོན་ནི་དང་པོ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ལ་དེའི་གོ་རྟོགས་ཡོད་མེད་དང་བློ་སྤོབས་ལྡན་མིན་དང་། གཉིས་པ་དབང་སྒྱུར་མི་རིགས་གཙོ་བདག་གང་དེས་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་ཐོབ་ཐང་ཅི་ཙམ་སྤྲོད་མིན་དང་མཐུན་རྐྱེན་སྦྱོར་མིན་ལ་རག་ལས་སོ།

མི་རིགས་གང་ཞིག་ལ་ལར་ཞིན་ཁོ་ན་ཙམ་མིན་པར་ཆབ་སྲིད་དང་སློབ་གསོའི་གོ་རྟོགས་གང་ལེགས་ཤིག་ཡོད་ན་གཞི་ནས་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་གནད་དོན་ངོས་འཛིན་ཐུབ་ལ། དེའི་མཚུངས་རང་སྲུང་གི་ཐབས་ཇུས་དང་ནུས་པ་དམིགས་བསལ་འདོན་ཐུབ། ཚད་གཞི་འདིའི་ཐོག་ནས་ད་ལྟའི་བོད་ལ་གཅིག་བལྟས་ན། བརྒྱ་ཆའི་དྲུག་ཅུ་ལོངས་ངེས། དེས་ན་རེ་བ་ཡོད་པའོ།

རང་སྐྱོང་གི་ཐབས་ཇུས་དང་ནུས་པའི་ཆ་ནས་ང་ཚོར་ཕྱི་ནང་གི་རིམ་པ་གཉིས་ཡོད། ཕྱི་ནས་བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་དམངས་ཀྱིས་འབྱུང་འགྱུར་བོད་རང་སྐྱོང་གི་དམིགས་ཚད་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཐབས་ཇུས་འདི་སྐྱུད་དེ་ནུས་པ་གང་ཐུབ་འདོན་དགོས། ནང་ནས་གཞིས་ལུས་བོད་མི་རིགས་ཀྱིས་ད་ཡོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་དང་རང་སྐྱོང་ཁུལ། རང་སྐྱོང་རྫོང་བཅས་པས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྩ་ཁྲིམས་དང་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་གསལ་རང་སྐྱོང་གི་ཐོབ་ཐང་གང་ཡོད་པེད་སྤྱོད་ངེས་པར་ཐུབ་དགོས།

དཔེར་ན་རང་སྐྱོང་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་ཁག་གི་ཡུལ་དཔོན་གཙོ་བོ་འདེམས་བསྐོ་དང་ས་གནས་མི་དམངས་འཐུས་མི་འདེམས་བསྐོ་སོགས་ཀྱི་འོས་འཕེན་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ལེན་དང་། རང་གི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གནས་ཕུར་ཐག་གིས་སྐྱོང་བ། ལེགས་བྱང་རིགས་རྒྱུན་འཛིན། དབྱིན་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག རྩིས་རིག དཔལ་འབྱོར་རིག་པ། ཚན་རིག་ལག་རྩལ་སོགས་སློབ་སྦྱོང་ངེས་པར་བྱེད་དགོས། འདི་དག་སྒྲུབ་པར་ངེས་པར་ཚེ་སྒྲོག་གི་ལེགས་སྐྱེས་འབུལ་མི་དགོས། ཚེ་སྒྲོག་རེ་རེ་སྐད་ཅིག་ལ་མཇུག་བསྡུ་བ་ལས་ཡུན་རིང་འཚོ་གནས་ཐུབ་ཐབས་ཀྱིས་མི་རིགས་ལ་བྱ་བ་བཟང་པོ་འདི་དག་བསྒྲུབས་ན་དེས་གཞི་ནས་མི་རིགས་གསོན་གནས་དང་ཡུན་གནས་ལ་ཕན་ཐོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་འབྱུང་ངེས།

བོད་མི་རེ་རེ་བོད་མི་མཚན་ཉིད་པར་གནས་ཐུབ་ན་མི་གཅིག་ལས་མེད་ན། ཁྲིམ་ཚང་གཅིག་ལས་མེད་ན། སྡེ་བ་གཅིག་ལས་མེད་ན། དེ་དག་ཚང་མ་ཡང་རང་སྐྱོང་ཆུང་ཆུང་རེ་ཅི་ལ་མིན། དེས་ན་ང་ཚོས་བོད་རང་བཙན་དང་རང་སྐྱོང་ཆེན་པོའི་རྨི་ལམ་གང་ཞིག་ཁོ་ནར་ངང་སྒུག་བྱ་རྒྱུ་མིན་པར་རང་ཉིད་ནས་མགོ་བཟུང་སྟེ་རང་སྐྱོང་གི་ཆ་ཤས་ཀྱི་མཐུན་རྐྱེན་སྐུན་རྒྱུར་མི་རེ་ངོ་རེ་ནས་འབད་པར་འཚལ་བར་འོས་སོ། །

[illegible]

རྩོམ་པ་པོ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱལ་མཚན་ལགས་བཟུང་སོང་།

ན་གཞོན་རྩོམ་པ་པོ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱལ་མཚན། (སྣུག་མིང་ལ་ཞོགས་དྲིལ) དགུང་ལོ་༢༧། ཕ་ཡུལ་ཁམས་ནགས་ཤོད་འབྲི་རུ་རྫོང་གཤམ་ཚ་ཤང་སྡེ་ཤང་མཁར་གྲོང་ ཚང་དུས་སློབ་ཆུང་འགྲིམས་རྗེས། ༢༠༠༡ ལོར་སྡེ་དགེ་དཔལ་ཡུལ་བཤད་གྲྭར་ཞུགས་ལོ་དགུ་རིང་ལ་སྡེ་དགེ་དཔལ་ཡུལ་དང་གསེར་ཧ་ལྷ་རིག་ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་། ཨ་མདོ་རྫ་པ་ཀིརྟི་དགོན་སོགས་སུ་སློབ་སྦྱོང་དང་གྲྭ་སྐོར་ལ་ཕེབས།

༢༠༠༩ལོ་མཇུག་ནས་སྐྱ་སར་བབས་ཏེ་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གླིང་དུ་ད་བར་རྒྱ་ཡིག་གི་རྩོམ་རིག་ཆེད་སྦྱོང་གནང་། ད་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་༥པའི་ནང་ཁོང་དང་སློབ་ཕྲུག་གཞན་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ནམ་རྒྱུན་ནུབ་བྱང་མ་རིགས་སློབ་ཆེན་ནང་ཁྲིམས་འགལ་ཐོག་བགྲོ་གླེང་གོ་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱིན་འདུག་ཅེས་ཉེས་འཛུགས་བྱས་ཏེ་སློབ་གྲྭ་ནས་ཕྱིར་ཕུད་བཏང་། ཕྱི་ཟླ་ ༧ པའི་ནང་ཕ་ཡུལ་ཁམས་ནགས་ཤོད་འབྲི་རུ་རྫོང་དུ་ལོག་ནས།<<མི་རབས་གསར་པའི་མགྲོན་ཁང་>>ཞེས་པ་ཞིག་བཙུགས་ཏེ། ཞོར་དུ་ཟུར་སྦྱོང་འཛིན་གྲྭ་བསྒྲུབས་ཤིང་། ན་གཞོན་ཚོར་བོད་རྒྱ་ཡིག་རིགས་གཉིས་ནས་རིན་མེད་ཐོག་སློབ་ཁྲིད་བྱས།

༢༠༠༧ལོར་<<ཁ་བ་ལ་འཁྱིལ་བའི་དུང་སེམས་ཀྱི་ཙོང་སྒྲ>>དང་<<གངས་རིའི་ལས་དབང་>>ཞེས་པའི་རྩོམ་དེབ་གཉིས་སྒེར་དཔར་སྐྲུན་བྱས། ༢༠༡༢ལོ་ནས་རིམ་བཞིན་ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་ཆེན་དུ་ཁོང་དང་སློབ་མ་ཁག་ཅིག་གིས<<མི་རབས་གསར་པ>>ཅེས་པའི་ལོ་དེབ་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་རྒྱ་ཡིག་གི་xiuzheng.tibetcul.com ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཡིག་ཟིན་བྲིས་ཀྱི་སྣོད་གསོག་པོ་ཡང་བཀག་འདུག

ཟླ་འདིའི་ཚེས་ ༡༡ ཉིན་མཚན་མོའི་ཆུ་ཚོད་ ༡ ཙམ་ལ། འབྲི་རུ་རྫོང་ཉེན་རྟོག་མི་སྣ་ཁ་ཤས་གློ་བུར་དུ་འབྲི་རུ་རྫོང་གཤམ་ཚ་ཤང་སྡེ་ཤང་མཁར་གྲོང་དུ་འཁོར་ཏེ། ཞོགས་དྲིལ་སྡོད་ཁྱིམ་དུ་འཛུལ་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་དང་སྤྱི་ཚོགས་བརྟན་ལྷིང་ལ་དཀྲུག་ཤིང་བྱས་པའི་ཉེས་མིང་དང་། ཉེ་ཆར་ནགས་ཤོད་འབྲི་རུ་རྫོང་མོ་བ་གྲོང་དང་སྟོན་ཁྲིམ་གྲོང་། ཟླ་ཐང་ཤང་། དེ་བཞིན། རྫོང་གི་སློབ་གྲྭ་དང་མི་དམངས་བཅས་ཀྱིས་ཟབ་བཅད་ངོ་རྒོལ་སོགས་བྱས་སྐབས། ཁོས་རྫོང་ཐོག་ཏུ་སྐད་ཆ་འདྲ་མིན་བཤད་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་ཉེས་འཛུགས་བྱས་ཏེ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་འདུག ད་དུང་སྡོད་ཁང་ སྒོག་བཤེར་བྱས་ཏེ་ཁོང་གི་གློག་ཀླད་དང་ཁ་པར། དཔེ་དེབ་སོགས་ཀྱང་བཙན་འཕྲོག་བྱས་ཡོད་འདུག

དེའི་ཕྱི་ཉིན་སྤྱ་དྲོར་ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་གཡུལ་རྒྱལ་ཡང་འབྲི་རུ་རྫོང་གཤམ་ཚ་ཤང་སྡེ་ཤང་མཁར་གྲོང་ནས་བློ་བུར་བཟུང་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་ལས་ཀ་བྱས་པའི་ཉེས་མིང་བཀལ་འདུག

ཁོང་གིས་༢༠༠༥ལོ་ནས་༢༠༡༢བར་དུ་རྫོང་གི་ཉེན་རྟོག་པའི་བྱ་བ་བསྒྲུབས་ཏེ་མི་དམངས་ལ་ཕན་ཐོགས་གང་ལེགས་བྱུང་ཡོད་འདུག

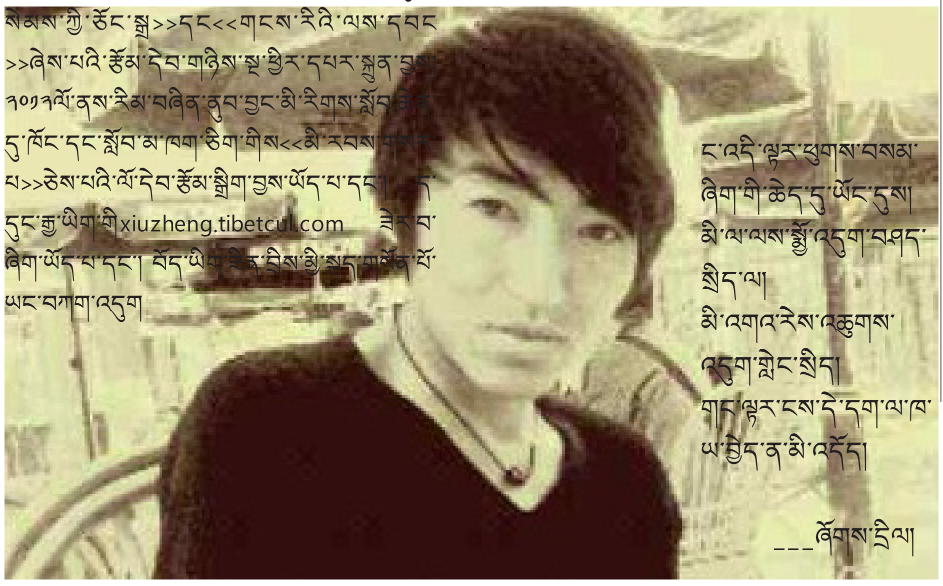

དྲང་གཏམ།

འཕྲོག་པ་ནགས་པོས་རྡུ་ས་རྩོད་གླིང་བྱེད། །
རོང་བ་བདག་པོས་ཞིང་ས་ཆུ་ཀ་རྩོད། །
རོང་འཕྲོག་བར་དུ་ནང་དམེ་ཟད་དུ་མེད། །
འདི་ནི་བོད་མི་མཐུན་སྒྲིལ་མེད་པའི་ལན། །

ཕ་མ་སློབ་གྲྭ་འཛུགས་རྒྱུར་སྤྲོ་བ་མེད། །
བུ་ཕྲུག་རིག་གནས་སློབ་རྒྱུར་དུང་བ་མེད། །
བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་ཕལ་ཆེར་ཡིག་རྨོངས་པ། །
འདི་ནི་བོད་མི་ཤེས་ཡོན་མེད་པའི་ལན། །

སྤྲུལ་སྐུ་བླ་མར་སྐོར་མོ་སྟེར་རྒྱུ་དགའ། །
མཁའ་འགྲོ་མོ་བ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་དགའ། །
དགོན་པ་མཆོད་ཁང་ཞིག་གསོ་ལྷག་ཏུ་དགའ། །
འདི་ནི་བོད་མི་རྨོངས་དད་ཆེ་བའི་ལན། །

མི་རིགས་གླིང་ན་ཨ་ཕའི་མགོ་བོ་ན། །
རྒྱལ་ཁབ་བཤད་ན་མ་ལོའི་རྣ་ལ་གཟན། །
ལ་རྒྱ་བཤད་ན་སུ་ཡི་སྙིང་ཡང་འདས། །
འདི་ནི་བོད་མི་དྲར་མ་ཡིན་པའི་ལན། །

མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག

གངས་དཀར་རི་བོའི་ལས་དབང་དམར་པོ་དེའི་དོན།
ཚོལ་གསུམ་སྤུན་ཟླའི་སློན་པ་དཀར་པོ་དེའི་ཆེད།
ལག་པ་ལག་པར་འཇུས་ནས། སེམས་པ་སེམས་པར་སྦྲེལ་ནས།
ཕ་བཟང་བུ་ཚོ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག
མ་བཟང་མཛངས་ཚོ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག

ཁ་སང་ཉམས་པའི་སྐྱོ་བ་ནག་པོ་དེའི་སྡུད།
དེ་རིང་རྒྱུད་པའི་གནས་ལུགས་གསོན་པོ་དེའི་ཕྱིར།
སེམས་པ་སེམས་པར་སྦྲེལ་ནས། ལག་པ་ལག་པར་འཇུས་ནས།
ཕ་བཟང་བུ་ཚོ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག
མ་བཟང་མཛངས་ཚོ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག

ཁྲག་དམར་འཕྱུར་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྨུ་མོ་དེའི་ཕྱིར།
ནང་དམེ་རྐོད་པའི་ཆག་གྲུམ་སྨུག་པོ་དེའི་དོན།
ལག་པ་ལག་པར་འཇུས་ནས། སེམས་པ་སེམས་པར་སྦྲེལ་ནས།
ཕ་བཟང་བུ་ཚོ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག
མ་བཟང་མཛངས་ཚོ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་ཤིག

ཞོགས་དྲིལ་གྱི་གཞས་ཚིག་གསར་གྲས་ལས།

《སངས་རྒྱས་བགྲོངས་པ》

ཕྱི་ཟླ་༡༠ཚེས་༡༩ཉིན། 《སངས་རྒྱས་བགྲོངས་པ》དཔེ་དེབ་མཛད་སྒོ་ཐེ་པེ་སློབ་ཆེན་སློབ་གྲོགས་ཚོགས་ཁང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་། དཔེ་དེབ་འདི་རྒྱ་ནག་གི་བཙན་བྱོལ་རྩོམ་པ་པོ་དང་སློབ་དཔོན་ཡན་ཧོང་པེན་དང་བོད་རྒྱ་སྐད་གཉིས་སྨྲན་ངག་པ་གནམ་ལོ་ཡག་གིས་བརྩམས་པ་ཞིག་རེད།

《སངས་རྒྱས་བགྲོངས་པ》དཔེ་དེབ་ནང་རྒྱ་དམར་ཆབ་སྲིད་ནག་པོ་ཚོགས་པའི་ཉ་ཁག་ཏེ། ཏིང་ཞའོ་ཕིང་། པོ་ཡི་པའོ། ལིས་ཤན་ཉིན། ཧུའུ་ཅིན་ཐོ། ཞུན་ཐུ་པོ། ཞིས་ཅིན་ཕེན། ཧུའུ་ཁྲོང་ཧྥ། ཝུན་ཅིན་ཕེ། ཕང་མེས་ཆེན་སོགས་རྒྱ་དམར་དཔོན་རིགས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་རྨིག་མེད་དང་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་བ་ཀླག་གསོད། པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཅིག་པ་རྫུན་བཟོ་བཅས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ལ་རྒོལ་བའི་ནག་ཉེས་རིམ་པར་བསགས་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཐེར་འདོན་བྱས་ཡོད་འདུག

རྩོམ་མཁན་གྱིས་རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་གཏུག་བཤེར་ལ་གཏོང་ལེན་བྱེད་ངེས་སྙི་བསྒྲགས་ཤིག་ཀྱང་གནང་འདུག

༢༠༡༣ ལོའི་ནོ་སྦེལ་ཞི་བདེའི་གཟེངས་རྟགས།

ནོ་སྦེལ་གཟེངས་རྟགས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས། ཟླ་འདིའི་ཚེས་༡༡ཉིན་ནོར་ཝེའི་རྒྱལ་ས་ཉུ། ད་ལོའི་ཞི་བདེའི་གཟེངས་རྟགས་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་དུག་མཚོན་བཀག་སྡོམ་ལྷ་རྟོག་ཚོགས་པ་(OPCW) ཞེས་པར་ཐོབ་པ་དང་། ད་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་༡༢ཚེས་༡༠ ནོ་སྦེལ་གཟེངས་རྟགས་ཐོག་མར་དབུ་འཛུགས་གནང་མཁན་སྐུ་ཞབས་ཨལ་ཕྷེ་ཏེ་ནོ་སྦེལ་(Alfred Noble)མཆོག་སྐུ་གཤེགས་པའི་དུས་དྲན་མཛད་སྒོའི་ཐོག་གཟེངས་རྟགས་དང་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་༡་༢༥་བཅས་འབུལ་རྒྱུའི་གསལ་བསྒྲགས་གནང་འདུག

རྒྱལ་སྤྱིའི་དུག་མཚོན་བཀག་སྡོམ་ལྷ་རྟོག་ཚོགས་པ་ནི། ༡༩༩༧ ལོར་ཧོ་ལན་ཊིའི་གྲོང་ཁྱེར་ཧེད་གྷེའི་(Hague)ནང་གསར་དུ་བཙུགས་ཤིང་ད་ལྟར་རྒྱལ་ཁབ་ ༡༩༠ ནང་ལ་ཚོགས་མི་ཡོད་པ། ༢༠༠༠ ལོར་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་ལྷན་དུ་འཛམ་གླིང་ནང་གི་དུག་མཚོན་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཐོག་མཉམ་ལས་མཐུན་སྒྲོར་བྱེད་པར་གྲོས་མཐུན་བྱུང་སྟེ། དུག་མཚོན་༨༠% ལྷག་རྩ་མེད་དུ་བཏང་ཡོད་ཟེར།

བཀའ་སློབ་ཐོར་བུ།

"རང་ལུས་མེར་སྲེག་ཐད་གཅིག་ནས་གནས་ཚུལ་འདི་རྙོག་དྲ་ཚ་པོ་རེད། ནད་རྟགས་ལྟ་བུ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། གནས་ཚུལ་ཐབས་སྐྱོ་བོ་དེ་དག་བྱུང་སྐབས་ངོས་ཀྱིས་གསལ་བཤད་འདི་ལྟར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དྲག་གནོན་ཤུགས་ཆེན་འོག་ཏ་ཅང་དཀའ་སྡུག་མྱོང་བའི་ན་ཚ་རྙིང་པ་ཡར་ལངས་པ་ལྟ་བུ་ཆགས་ཡོད། མི་བཟོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་བསྟན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་པོ་རེད། གཉིས་ནས་ལས་འགྲུལ་དེ་རིགས་འཆི་བའི་བྱ་སྤྱོད་ཡིན་མིན་དེ་གཙོ་བོ་ཀུན་སློང་ལ་རག་ལུས་ཡོད། དཔེར་ན། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་མ་ཤི་བའི་སྔོན་དུ་བཞག་པའི་ཁ་ཆེམས་ནང་གཞན་ཕན་གྱི་བསམ་བློ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བཏང་ཡོད། དེ་དག་ནི་འཆི་བའི་ལས་རེད་ཅེས་བརྗོད་མི་ཐུབ། ཐོག་མ་ཉིད་ནས་རང་ལུས་མེར་བསྲེགས་བཏང་བ་དེས་ཕན་ཐོགས་ཅི་ཙམ་ཡོང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཐོག་ངོས་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཡོད་པའི་བསམ་ཚུལ་བརྗོད་ཟིན་པ་མ་ཟད། ད་ཆ་ངོས་རང་བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགན་ནས་ཡོངས་སུ་རྣམ་ཡོལ་ཞུས་ཟིན་སྐབས། ཆབ་སྲིད་ཐོག་སྐད་ཆ་ཤོད་རྒྱུ་མེད། (༢༠༡༢།༡༠།༤ ལ་ཨ་རིར)

"གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་ཆ་བཞག་ན་མི་མང་ལ་ཞབས་འདེགས་ཞུ་མཁན་ཡིན་ཞེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད། མི་མང་འདོད་པ་ཚོམ་གྱི་ཡོད་མེད་ནི་མང་གཙོའི་འོས་བསྡུ་བྱས་ནས་ཡོང་དགོས་པ་རེད། མང་གཙོའི་འོས་བསྡུ་བྱས་ཏེ་འོས་ཐོབ་ན་གཟི་བརྗིད་རེད། འོས་བསྡུ་མ་བྱས་པར་དྲག་པོའི་མཚོན་ཆའི་ཐོག་ནས་དབང་ཆ་བཟུང་བ་དེའི་དུས་ཚོད་ཡོལ་ཟིན་པ་རེད། (༢༠༡༡།༣།༢༩ ཇ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་དུ)

"བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན་མང་གཙོའི་ལམ་དུ་བསྒྱུར་བའི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་ནི་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱུགས་བསམ་མང་ཚོགས་རང་ཉིད་ཀྱི་བསྒྲུབ་རྒྱུའི་འགན་དབང་འཁྱེར་ཐུབ་པའི་མང་ཚོགས་ཚད་ལྡན་ཞིག་བསྐྲུན་ཏེ་བོད་དོན་བདེན་མཐའ་མ་གསལ་བར་བོད་ཀྱི་རྩ་དོན་སྒྲུབ་ཐབས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་ལྷོད་གཡེང་དང་འཕྲུས་ཤོག་མི་འབྱུང་པ་དང་། བོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་བའི་རྗེས་སུའང་མང་གཙོའི་ལམ་སྲོལ་གྱི་ཉམས་མྱོང་གི་སྐྱེས་བཟང་འབུལ་བའི་ཆེད་ཡིན་པ་དང་།" ༢༠༠༨།༥།༢༨།

"ཐོག་མར་གཞོན་ནུ་ཚོགས་པ་བཙུགས་པའི་སྐབས་ལ་རང་བཙན་ང་ཚོའི་ཐོབ་ཐང་ཡིན་ཤོད་ཀྱི་ཡོད། ཐོབ་ཐང་བཤད་པ་དེ་ཡང་དག་པ་རེད། བར་སྐབས་ནས་ཐོབ་ཐང་གི་སྐད་ཆ་མིན་པར། དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་འགྱུར་བ་གཏོང་དགོས་པ་དང་། རང་བཙན་རྩོད་དགོས་པ་ཤོད་ཀྱི་འདུག རང་བཙན་རྩོད་དེ་སྲིད་བྱུས་འགྱུར་བ་གཏོང་དགོས་བརྗོད་དུས། དེ་ནི་སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་(Political Party)ལྟ་བུ་ཆགས་མ་སོང་ངམ། སྲིད་དོན་ཚོགས་པའི་ནང་ནས་ཀྱང་ཕྱོགས་འགལ་ཚོགས་པ་ (Opposition Party) ལྟ་བུ་ཆགས་མ་སོང་ངམ། དབུ་མའི་ལམ་ཞེས་པ་འདི་ང་ཚོ་ཕར་ལོག་རྒྱུའི་དོན་གཅིག་པུ་མིན་པར། གཞིས་ལུས་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་རྣམས་དབུགས་གཏོང་བདེ་བ་ཞིག་བྱུང་ན་བསམ་ནས་སྐད་ཆ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།"

༢༢ སྤྱི་ཚོགས་མེ་ལོང་།
པེན་ཕྱི་སྡོད་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་མཐུན་ཚོགས་ནས་སྤེལ།

སློབ་སྟོན་པ།
བཀའ་བླུར་སྐལ་བཟང་ཡེ་ཤེས།

བོད་ཀྱི་པེན་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་སྐབས་བཞི་པའི་རྒྱུན་ལས།

ཆབ་བྲག་ལྷ་མོ་སྐྱབས།	ཚོགས་གཙོ།
སྤྲོ་ཚིགས་ཚོས་གྲགས།	ཚོགས་གཞོན་དང་ཕྱི་འབྲེལ་དྲུང་ཆེ།
གཡུ་སྒང་འོད་ཟེར།	འཛིན་སྐྱོང་དྲུང་ཆེ་དང་དངུལ་གཉེར།
སྨན་ཤེར་བློ་གྲོས།	ཤེས་ཡོན་འགན་འཛིན་དང་རྩིས་པ།
ཇ་ཚེ་རིང་བཀྲ་ཤིས།	ཕྱི་བཞུགས་རྒྱུན་ལས།
ཁ་སྐད་བསམ་གཏན།	ཕྱི་བཞུགས་རྒྱུན་ལས།
མེ་འོད།	སྤྱི་ཁྱབ་རྩོམ་སྒྲིག་པ།
རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་།	དྲ་རྒྱ་དོ་དམ་པ།
གཟུངས་འདུས་སྐྱིད།	རྩོམ་སྒྲིག་ལས་རོགས།
དྲུག་དཀར་མཚོ།	གསར་འགོད་པ།
ཨ་རིག་དགེ་མཐོང་།	གསར་འགོད་པ་དང་འབྲེལ་མཐུད་པ།

ལོ་རེའི་སྲུག་གླ་དང་བཅས་པའི་རིན།
རྒྱ་གར་ནང་ཧིན་སྒོར་༡༠༠། བལ་ཡུལ་ནང་ཧིན་སྒོར་ ༢༥༠།
ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་གཞན་དུ་ཡུ་སྒོར་ ༢༥།